Lodzer Tageblat № 30

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאָדזשער טאָגעבלאַט

הײנט 6 זײַטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָװער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 100-57, פון אַדמיניסטראַציע 100-47.

| מיטװאָך, פ׳ יתרו, י״ז שבט תרצ״א | 4 lutego 1931 r. | 21-טער יאָהרגאַנג |

סענאַט אָפּגעװאָרפן דעם סיים-בעשלוס

װעגן אָפּשאַפן די צאַרישע בעגרענצונגען פאַר יודען אין פוילען

ב.ב. קלוב מסכים געװען מיט׳ן שטאַנדפּונקט פון דער ענדעציע צו ענדערן געװיסע פּונקטען

סען. אשר מענדעלסאָן האָט אויך געשטימט פאַר׳ן ענדעקישען פאָרשלאַג

װאַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אַן איבערראַשונג איז הײַנט געװען די זיצונג פון דער יורידישער סענאַט־קאָמיסיע, װעלכע האָט אָפּגעװאָרפן דעם אָנגענומענעם בעשלוס פון סיים אָפּצושאַפן די צאַרישע בעגרענצונגען געגן יודען אין פוילען.

הײַנט פאַרמיטאָג איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער יורידישער סענאַט־קאָמיסיע, אויף װעלכער סענ. אָהאָנאָװיטש (ב.ב.) האָט רעפערירט דעם אָנגענומענעם סיים־בעשלוס װעגן אָפּשאַפן די צאַרישע בעגרענצונגען. דער רעפערענט פאַרטיידיגענדיג דעם סיים־בעשלוס האָט אָבער בעשטעטיגט, אַז דער בעשלוס איז ניט אויסגעהאַלטען.

סענ. יונדזשיל (ב.ב.) טראָגט אַרײַן אַ פאָרשלאַג אָדער דעם בעשלוס פון סיים אָפּצוװאַרפען אָדער אַרײַנצוטראָגען געװיסע ענדערונגען.

סענ. גאַדלעװסקי (נ.ד.) ערקלערט, אַז זײַן קלוב איז אין פּרינציפּ ניט קעגען דעם פּראָיעקט, ער קאָן אָבער ניט שטימען פאַר, מחמת ער איז שלעכט רעדאַגירט. ער לייגט דערום פאָר דעם סענאַט אָפּצוװאַרפען דעם גאַנצען פּראָיעקט.

סענ. אַבראַמאָװיטש (ב.ב.) אָנערקענט אויך, אַז פון יורידישען שטאַנדפּונקט איז דער פּראָיעקט ניט אָנגענעם באַר און לעגט פאָר אַרײַנצוטראָגען ענדערונגען.

סענ. סטודע (נ.ד.) װאָרענט ניט אָנצונעמען דעם פּראָיעקט, װאָרום אין אויסלאַנד קאָן זיך שאַפען דער אײַנדרוק אַז ביז איצט זענען אָנגעװענדעט געװאָרען די צאַרישע בעגרענצונגען געגען דער קאָנסטיטוציע.

דער רעפערענט אַהאַנאָװיטש איז מסכים צום פאָרשלאַג צו ענדערן אײניגע פּונקטען.

דער פאָרשלאַג צו ענדערן אײניגע פּונקטען װערט אײנשטימיג אָנגענומען.

די זיצונג פון סענאַט

װאַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער הײַנטיגער נאָכמיטאָג־זיצונג פון סענאַט, האָט סענ. אַהאַנאָװיטש רעפערירט דעם בעשלוס פון דער יורידישער סענאַט־קאָמיסיע ניט אָנצונעמען דעם בעשלוס פון סיים װעגען די צאַרישע בעגרענצונגען.

נאָך דעם רעפעראַט האָט זיך אַנטװיקעלט אַ דיסקוסיע און צום סוף איז דער בעשלוס פון דער סענאַט־קאָמיסיע דעם פּראָיעקט צוריק אָפּצושיקען אין דער קאָמיסיע אײנשטימיג אָנגענומען געװאָרען.

פאַר׳ן דאָזיגען פאָרשלאַג האָט אויך געשטימט סענ. אשר מענדעלסאָן.

סענ. קאָפּטשינסקי (פּ.פּ.ס.) טראָגט אַרײַן אַ פאָרשלאַג אויסצושטרײַכען דעם דיספּאָזיציע־פאָנד פון אינערן־מיניסטער. זײַן פאָרשלאַג בעגרינדעט ער צוליב דעם רעזשים אין די תפיסות. בפרט אין דער לוצקער תפיסה, װאו מ׳האָט פערגװאַלדיגט אַ קאָמוניסטקע.

מינ. סקלאַדקאָװסקי ענטפערט, אַז ער האָט זיך פאַראינטערעסירט מיט דעם ענין לוצק. ער האָט אַרויסגעשיקט דרײַ קאָמיסיעס אויסצופאָרשען די לאַגע אין די טורמעס פון טאָרן, לאָדז און לוצק. אין די תפיסות פון טאָרן און לאָדז איז די לאַגע אַ בעפרידיגענדע. דאַגעגען אין דער לוצקער תפיסה איז ניט אין אָרדנונג. דער מיניסטער איז אין דער מיינונג פונאַנדערצולאָזען דעם לוצקער אויספאָרשונגס־אַמט.

װעגען דער פּאַציפיקאַציע אין לוצק רעדען נאָך אײניגע רעדנער און צום סוף ענטפערט מינ. סקלאַדקאָװסקי, אַז צוליב דעם סאַבאָטאַזש פון די אוקראַאינער האָט געמוזט אָנגענומען װערען שטרענגע מיטלען.

דעם 15. מאַי װאַהלען צו די קהלות אין גאַנץ פוילען

װאַרשא, 3. פעברואַר (טעלעפאָניש צום „לאָדזשער טאָגעבלאַט״) װי אײַער קאָרעספּאָנדענט דערװיסט זיך פון מאַסגעבענדע קװעלען, איז אויף דעם 15 מאַי בעשטימט געװאָרען אין גאַנץ פוילען קהלה־װאַהלען. אין אינערן־מיניסטעריום װערען שוין געמאַכט אַלע נויטיגע הכנות.

צוזאַמענפאָהר פון יודישע זשורנאַליסטען אין װאָהלין

ראָװנא, 3. פעברואַר (יט״א) דאָ איז פאָרגעקומען דער ערשטער צוזאַמענפאָהר פון די יודישע זשורנאַליסטען אין װאָהלין. עס זענען אָנװעזענד געװען 32 דעלעגאַטען. בעגריסט דעם צוזאַמענפאָהר האָט משה סטאַװסקי. דער צוזאַמענפאָהר האָט אַרויסגעשיקט בעגריסונגס־דעפּעשען צו נחום סאָקאָלאָװ און שלום אש צו זײערע יובילעאום׳ס.

עס איז בעשלאָסען געװאָרען צו שאַפען אַ פערבאַנד פון די יודישע זשורנאַליסטען אין װאָהלין.

פוילישע נאָטע צו דײַטשלאַנד

צוליב דעם איבערפליהען די פוילישע גרעניץ

בערלין, 3. פעברואַר (טז) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, װאָס אַ דײַטשער פליהער איז איבערגעפלויגען די פוילישע גרעניץ, האָט דער פוילישער באָטשאַפטער אין בערלין איבערגעגעבען אַ נאָטע דער דײַטשער רעגירונג.

60-יעהריגער יוד זיך דערשאָסען אין װאַרשא

װאַרשא, 3 פעברואַר (טעלעפאָניש) נעכטען 8 אָװענד האָט זיך אין זײַן אײגענער װאוינונג שװ. קושיסקי 16 דערשאָסען דער 60-יעהריגער הענדלער ראָזען. דער זעלבסטמערדער איז געװען פּראָקורענט פון די פעראײניגטע קויהלען־פירמעס. און האָט זיך לעצטענס געפינען אין פינאַנציעלע שװעריגקײטען.

בלוט גיסט זיך בײַ אַ װאַהל-קאַמף

10 מענשען דערהרג׳עט געװאָרען אין קאָלומביע

ניו-יאָרק, 3. פעברואַר (ספּ.) בעת די װאַהלען צום קאָנגרעס אין קאָלומביע, װאָס זענען פאָרגעקומען דעם פערגאַנגענעם זונטאָג זענען פאָרגעקומען שװערע פּאַרטײ-קאַמפען. 10 פּערזאָן זענען דערהרג׳עט געװאָרען.

צ.ק.-זיצונג פון די ראַדיקאַלע ציוניסטען

בערלין, 3. פעברואַר (יט״א) הײַנט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון צענטראַל-קאָמיטעט פון די ראַדיקאַלע ציוניסטען. עס איז בעשלאָסען געװאָרען װײַטער צו בלײַבען אין דער אָפּאָזיציע צו דער לײַטונג. טראָץ דעם דאָזיגען בעשלוס װעט אָבער ניט אָפּגערופען װערען דער פאָרשטעהער פון די ראַדיקאַלע ציוניסטען אין דער ציוניסטישער עקזעקוטיװע.

את מר **יהושע זאראמב** נ״י
לנשואי בנו **ישראל בונם** נ״י
עם בת גילו מרת **דרעזל מאיערטשיק**
הנני מברך בברכת מזל טוב חמה ובבית
מנדיל המבורסקי.

ברכות לבבית
לכבוד המזכיר החשוב של חברת „חסד של אמת ומנחמי אבלים״ בלודז
מר **יהושע זאראמב** נ״י
לחתונות בנו הנעלה **ישראל בונם** נ״י
את בחירת לבו העלמה המהוללה מרת **דרעזל מאיערטשיק** תחי׳
א׳שר וע׳שר כל חייהם תמיד ימלאו כל מאוייהם מאת ידידו
המוקירו ומכבדו בלב תמים. יהושע קאפעל.

Pensjonat i Internat
dla dzieci i młodzieży
„BAJKA"
EWY WOLRAUCHOWEJ
OTWOCK Gliniecka 7, willa Jasna (w pobliżu Śródborowa) **Tel. 123**
נעהמט אויך אָן אין װינטער-סעזאָן דערװאַקסענע, װי אויך פערזאָנען, װעלכע דאַרפען זיך געפינען אויף דיעטע (צוקער-לײַדענדע, א. ד. גל.). דער פענסיאָנאַט געפינט זיך אין אַ 4-מאָרגיגען װאַלד. די װילע איז אַ געמױערטע און בעזיצט אַלע מאָדערנסטע אײַנריכטונגען: צענטראַל-בעהײצונג, ראַדיאָ, טעלעפאָן, באַדעצימער, װאַרים- און קאַלט װאַסער.
גרויסע און זוניגע צימערן ◢ די פרײַזען זענען ניריגע
בעשטעלונגען װערען אויך אָנגענומען דורך דעם טעלעפאָן.
בעמ.: פאַר רעקאָנװאַלעסצענטען אַ ספּעציעלע ענטשפּרעכענדע דיעטע.

Komplet Freblowski
prowadzony w języku **polskim i hebrajskim** przez pierwszorzędną freblankę, został otwarty. Ogólne kierownictwo spoczywa w ręku
p. **Sulamity Poznańskiej**
(byłei kierow. szkoły języków i nauk handlowych)
Zapisy przyjmuje kancelarja od 9—1 p. p.
S. Poznańska, ul. Magistracka № 20.
UWAGA: Rutynowana nauczycielka udziela lekcyj gry fortepianowej. Pianino na miejscu.

Dr. Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגיעלניאַנאַ 36
טעלעפאָן 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און װענערישע קראַנקהײטען און מענער-שװעכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קװאַרץ-שטראַלען.
נעמט אָן פון 9—2, און פון 5—9 אָװענד,
בעזונדער װאַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Niewiażski
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שװעכע
בעהאַנדלונג מיט קװאַרץ-שטראַהלען
און עלעקטראָ-טעראַפּיע אַנאַליזען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער װאַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5—9 אָװ.
זונטאָג פון 9 ביז 1 אַ זײגער נאָכמיטאָג.

צו דער חתונה פון מײַנע פרײַנד
זאָשע אש
און לעאָן פערשטער
װינש איך זײ אַ הערצליכען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט און צוזאַמענלעבען
מיכאל ציגלער

װינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָװניע
—אונטער אױפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען װקלאַדקעס נעגען פּלאַט-פוס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. װ. גדאַנסקאַ 28 װ. 1, פון 5—7 אָװענד

Dr. med. R. Zalcwasser
כירורג
נעהמט אָן פון 4 ביז 7 אַ זײגער אָװענד
זשעראָמסקיעגאָ (פּאַנסקאַ) 1, טעל. 125-17
אין דער לעטשניצע, בזשעזשינער 11 פון 2—3

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel, 126-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראַנקהײטען
ספּעציאַליסט פאַר לונגען און האַרץ-קראַנקהײטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

Dr. Med. E. Reihcer
ספּעציאַל אַרצט
פאַר הויט האָר און װענערישע קראַנקהײטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
פּאָלודניאָװאַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11 פריה און 5—9 אָװענד. זונטאָג פון 1-? מיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרײַזען

Dr. med H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און װענערישע קראַנקהײטען און קינדערלאָזיגקײט
נאַרוטאָװיטשאַ 9, טעל. 128-98
נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָװענד
אַ ספּעציעלער װאַרטע-זאַל פאַר פרויען.

אנטיסעמיטישע אומרוהען אויפ'ן ווילנער אוניווערזיטעט

אין איין נאכט אויפגעשטעלט 28 תליות אין טערקיי

ווידער אנטיסעמישע אומרוהען אויפ'ן ווילנער אוניווערזיטעט

ווילנע, 3. פעבר. (ספעציעלע מעלדונג צום „לאדזשער טאגעבלאט") געבן שען פארמיטאג זענען אויף דער ווילנער אוניווערזיטעט ווידער אויסגעבראכן ערנסטע אנטיסעמיטישע אומרוהען.

פאר דער אוניווערזיטעטס-געביידע זיינען געקומען צו א צוזאמענשטויס צווישען די האקענקרייצלערישע און סאציאליסטישע־דעמאקראטישע סטודענטן. די פאליציי האט אינטערווענירט און פונאנדערגעטריבן די צוויי קעמפענדע לאגערן.

די האקענקרייצלער האבן זיך דאן ארויסגעריסען אין די לעקציע־זאלען פון דעם יורידישן פאקולטעט און ארויס־געטריבן פון דארט די יודישע סטודענטן, און זיי דערביי געשלאגן מכת רצח.

אין בעמישען אינסטיטוט פון דער אוניווערזיטעט האבן די האקענקרייצלער רעמאלירט איינגע זאלען און די גאנצע איינריכטונג. זיי האבן אויך ארויסגעווארפן די יודישע סטודענטן פון דער אוניווערזיטעטס־ביבליאטעק.

די אומרוהען האבן זיך שפעטער אין בערגשטראסע אויף דער ווילנער טעל־נישער הויכשול. האקענקרייצלער האבן דארט אראפגעריסן די פלאקאטן און מודעות פון די סאציאל־דעמאקראטישע סטודענטן און געשלאגן דערביי אלע יודישע סטודענטן. די בעלאגערטע האבן אויך אינטערווענירט די קיאס־קען, וואו עס האבן געהאנגען די פלאקאטן, און מען האט געמוזט ארויס־רופען די פייערלעשער איינצושטעלן די שרפה.

עס שטעלט זיך ארויס, אז די אומרוהען אויף דער אוניווערזיטעט זענען פראוואצירט געווארן דורכ'ן רעקטאר פראפ. אובערסבערגער, א'אלטער בעקאנטער אנטיסעמיט. דער רעקטאר האט נעמליך פארבאטן די סאציאל־דעמאקראטישע סטודענטן אויפצוהענגען אין דער אוניווערזיטעט פלאקאטן און אויפרופן וועגן די וואהלען צו דער סטודענטן־קאמער, וואס וועלן פארקומען הײַנטיגען דאנערשטאג. דאס האט געדינט אלס בעוויז פאר די נאציאנאל־סאציאליסטן, אז זיי קאנען טון אלץ, וואס זיי ווילען.

רומענישע רעגירונג שליסט א „תרבות"-שול אין בעסאראביען

בוקארעשט (יט"א) לויט דער פאראָרדנונג פון דער רעגירונג איז גע־שלאסן געווארן די תרבות־שול אין סאראקא (בעסאראביען). די פאראָרד־נונג ווערט מאטיווירט דערמיט, וואס די שול איז געווען א נעסט פון קאמו־ניסטישער פראפאגאנדע.

אויפגעשטעלט 28 תליות אין איין נאכט אין טערקיי

לאנדאן, 3. פעברואר (ספ.) נאך דעם ווי דער טערקישער פארלא־מענט האט בעשטעטיגט 28 טויט־אורטיילן אויף די אנטיילנעמער אין אטענ־טאט, איז אין משך פון דער לעצטער נאכט אויסגעפערטיגט געווארן 28 תליות. היינט אין דער פריה די תליות אויפגעשטעלט ווערן אין פערשידענע טיילען פון דער שטאט מענעם. און היינט פארמיטאג וועלען די 28 צום טויט פער'משפט'ע ווערען אויפגעהאנגען. פון דער גאנצער סביבה שטראמען מא־סען נייגעריגע בייצוואוינען די עקזעקוציע.

די טעטיגקייט פון „ישיבת חכמי לובלין"

לובלין. (יטא) עס איז ערשינען דער טעטיגקייטס־בעריכט פון „ישיבת חכמי לובלין", פון וועלכען עס איז צו זעהען, דאס זומער־צייט האט די ישיבה געצעהלט 70 תלמידים. צום ווינטער זמן האט זיך די צאהל תלמידים פערגרע־סערט ביז 120. דערונטער פיל זעהר פעהיגע בחורים. צווישען די ישיבה־בחורים געפינען זיך 10 פון אויסלאנד (ארגענטינא, עסטרייך, טשעכיען, רו־מעניען, דייטשלאנד, האלאנד), וואס לערנען זיך אין דער ישיבה. די שעורים צום ווינטער זמן זענען פערברייטערט און פערגרעסערט געווארן. אויסער די מסכ־תות, וואס זענען פאראויסגעזעהען אין פראגראם, לערנט יעדער תלמיד נאך בע־זונדער פאר זיך.

די תלמידים שטעהען אויף א זייגער 6 פריה, זיי לערנען אין דאווענען א גאנצען טאג; מיט קורצע הפסקות ביז 10 אווענד, ווען די תלמידים פערשרייבען דעם תמ־צית פון די טעגליכע למודים און דאס, וואס זיי בעדארפען אליין מחדש צו זיין.

אין משך פון די לעצטע חדשים האבען די ישיבה בעזוכט צאהלרייכע רבנים, וועלכע האבען אויסגעדריקט זייער ענטציקונג פון דער ישיבה און די תלמידים. אזוי ווי די ישיבה איז נאך בעלעסטיגט מיט פיל חובות, ווערט איצט אין צוזאמענהאנג מיט'ן „סיום הש"ם העולמי" דורכגעפירט א ברייטע זאמעל־אקציע, וואס דארף זיכערן דעם בודזשעט פון דער ישיבה.

דער נייער סטאטוט שטעלט אוועק די ישיבה־ארגאניזאציע אין ברייטע פערגעם. די אנפירונג מיט דער גייס־טיגער זייט איז געשטעלט געווארן אינ־טער דער השגחה פון א אויף לעבענס־לענגליך געוועהלטען סובערענעם פערזא־נאגנישען רא, וועלכער בעשטעהט פון 50 רבנים. דאנעבען די זארג פאר דער מאטעריעלער עקזיסטענץ איז איבער־געגעבען געווארן א אדמיניסטראטיווען ראט פון 100 פערזאן פון אלע לענדער און א אויספיהרונגס־ארגאן פון 18 מיט־גלידער און 6 פערטרעטער, וועלכע וועלען געוועהלט ווערען דורך דער אלגע־מיינער פערזאמלונג אויף א משך פון 2 יאהר.

די נעכטיגע ציהונג פון דער פרעמירטער בוי־הלואה

ווארשא (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אין קליי־נעם קאנפערענץ־זאל פון פינאנץ־מי־ניסטעריום פארגעקומען די ציהונג פון דער 3 פראצענטיגער פרעמירטער בוי־הלואה. עס האבען געוואונען פאלגענ־דע נומערן:

1120:1 זל. 250.000

842792 זל. 50.000

297586	679489	868586	10.000
45088	667599	148853	448612
	.327944	528456	833530
366118	632709	267081	1000
176693	741980	769173	739946
749195	131885	559216	390845
966526	682427	653362	85749
942884	786476	486144	189551
530832	913757	477164	578199
929594	614155	43215	75667

839859	517982	289611	484304
822216	452174	176738	365683
485694	673000	105607	293662
889400	451740	288510	71254
837687	837751	704744	943259
822888	847011	856254	294368
127852	797287	702509	776284
877313	216787	947391	992020
508383	156780	611171	711918
536950	71749	550837	768883
539482	162829	444172	83225
233051	288752	351525	33 883
581026	516116	555199	862200
60521 206750	210937	1599	12011
827777	555142	163166	975555
802196	757340	84431	16480
849253	419715	870180	456420
.669270	110622	35076	208838

געמיינזאמע זיצונג פון די סוחרים־פעראיינען

וועגען דער אקציע צו פערבילינערן די פרייזען

ווארשא. (טעלעפאניש) היינט וועט פארקומען א געמיינזאמע זיצונג פון די סוחרים־פעראיינען מיט פערטרעטער פון אלע סעקציעס. די זיצונג וועט זיך בע־ראטען וועגען דער אקציע צו פערבילי־גערן די פרייזען.

קאנפיסקירט צייטונגען

ווארשא. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) פאר ברענגען איינ־צעלהייטען פון דער אויספארשונג אין עגין פוזשיצקי זענען נעכטען קאנפיס־קירט געווארן די צייטונגען „א.ב.צ." און דער „קוריער טשערוואני".

ערד־ציטערנישען אין ניי־זעלאנד און אלבאניען

500 הייזער איינגעפאלען.—400 מענשען אומגעקומען

וואשינגטאן. (ספ.) אין ניי־זעע־לאנד איז פארגעקומען א גרויסע ערד־ציטערניש. די שטאט נאפיער איז צו־שמערט געווארען. די צאהל קרבנות איז א זעהר גרויסע. טויזענדער איינוואוינער זענען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ. אין פיל ערטער זענען צוליב די אויפרייסען פון נאפט־רעזערוואוארען אויסגעבראכען שרפות. דער גרעסטער צאהל הייזער זענען איינגעפאלען. פון אונטער די חורבות פון די איינגעפאלע־נע הייזער הערען זיך קרעכצען און הילף־געשרייען.

• • •

בעלגראד. (ספ.) אויך אין אל־באניען איז פארגעקומען אן ערד־ציטער־ניש. אמשטארקסטען האט געליטען די שטאט קארוטש. 500 הייזער זענען איינגעפאלען. 400 מענשען זענען אומ־געקומען. אלע טעלעפאנישע און טעלע־גראפישע פערבינדונגען זענען איבערגע־ריסען געווארען. די ערד־ציטערניש האט געדויערט 20 מינוט.

פאליציי־בעראטונג אין רומעניען

בוקארעשט, 3. פערברואר (יט"א) אונטער'ן פארזיץ פון וויצע־מיניס־טער קאדערע איז דא געעפענט געווארען א בעראטונג פון פאליציי־קאמענדאנ־טען אין רומעניען. קאדערע האט אין זיין רעדע אנגעוויזען אויף דער נויטווענ־דיגקייט פון אנווענדען אלע מיטלען, כדי אבהיטען די ארדנונג אין גאנצען לאנד.

טויזענדער יודישע עמיגראנטען ווערען ארויסגעשיקט פון ארגענטינע

בוענאס איירעס. (ספ.) די אר־גענטינישע רעגירונג האט בעשלאסען אלע ארבייטסלאזע עמיגראנטען צוריק־צושיקען אין זייערע היים־לענדער. אזוי ארום זאל בעקעמפט ווערען די בסדר זיך פערשטארקענדע ארבייטסלאזיגקייט אין ארגענטינא. 2 טויזענד ארבייטסלאזע אימיגראנטען זענען שוין פון דער רע־גירונג אויסגעוויזען געווארען.

לויט ווייטערדיגע מעלדונגען זאלען מעגליך צוריקגעשיקט ווערען פון אר־גענטינא 700 ארבייטסלאזע אימיגראנ־טען.

געשטארבען דער יודישער כלל־טוער און פערלעגער קארל גאטהעלפט

קאכעל. (יטא) דא איז געשטאר־בען אין עלטער פון 43 יאהר דער הויפט רעדאקטאר און ארויסגעבער פון „קאכע־לער טאגעבלאט" קארל גאטהעלפט, וועלכער האט געהערט צו די אקטיווע מיטער פון ליבעראלען יודענטום אין „צענ־טראל־פעראיין".

3000 פראטעסטען געגען בודזשעט אין פאביאניץ

פאביאניץ (טעלעפאניש) אויפן היי־יאהריגען שטאטישען בודזשעט פון פאביאניץ זענען דערלאנגט געווארען העכער 3000 פראטעסטען. צווישען אנד. ווערט געפאדערט צו פערקלענערן די צאהל סעקוועסטראטארען צו פערקלע־נערן די שטייעאן און צו רעדוצירען די צאהל דעאמטע און זייערע פענסיעס.

יודען אויף די סאוויעטישע הויכשולען

מאסקווא. (יטא) גלייכצייטיג מיט דער פערשנעלערונג פון דער אינדוס־טריע־ענטוויקלונג, וואס קומט צום אויס־דרוק אין דער לאזונג „דער פינף־יאהר־פלאן דארף אויסגעפיהרט ווערען אין משך פון 4 יאהר", ווערען אויך פער־שנעלערט די בילדונגס־פראגראמען אין א ריי הויכשולען. דער 4־יעהריגער קורס דארף דורכגעפיהרט ווערען אין משך פון 3 און א האלב יאהר. פיל סטו־דענטן וועלען אנשטאט אין חודש יוני בעקומען זייערע דיפלאמען שוין אין חודש פעברואר.

פון די פערשידענע בעריכטען און פרעסע־אינפארמאציעס איז צו זעהען, דאס דער אנטייל פון די יודישע סטו־דענטן אויף די הויכשולען איז גאנץ בעדייטענד. דאס זעלבע איז נוגע אלע איבריגע בילדונגס־אינסטיטוציעס, פאב־ריק־שולען, טעכנישע קורסען א.א.וו. בעמערקענסווערט איז דער זעהר בע־דייטענדער אנטייל פון יודישע סטודענ־טען אויף די הויכשולען. אין אנאפא־ציעלען ביולעטין איז פעסטגעשטעלט געווארען, דאס צווישען אלע סטודענ־טען איז דער פראצענט פון די יודישע סטודענטן דער העכסטער און פער־גלייך מיט אלע איבריגע נאציאנאליטע־טען. אויף די מעדיצינישע און פעדא־גאגישע הויכשולען בילדען די יודישע פרויען מעהר ווי א העלפט פון דער פרויען־סטודענטענשאפט. די נישט־קאפ־פלעטע ציפערן, וואס זענען פערעפענט־ליכט געווארען בעוויזען, אז אין דער רוסישער סאוויעטישער רעפובליק (גרויס רוסלאנד) האבען זיך אין יאהר 1928/29 געלערנט אויף די הויכשולען 17,900 יו־דישע סטודענטן און סטודענטינס, אמטעהרסטען פאפולער צווישען יודען, נאך מעהר ווי מעדיצין, איז דאס סטו־דיום פון עקאנאמישע וויסענשאפטען. דערביי האנדעלט זיך נישט בלויז וועגען ריין־טעארעטישע סטודיען, נאר וועגען א פאכמענישע אויסבילדונג, וואס גיט די מעגליכקייט אנצופיהרען מיט גרויסע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען, ווירט־שאפטליכע אמטען א.א.וו. די עקאנאמי־שע סטודיען זענען מעהר פאפולער שוין צוליב דעם, וואס נאכ'ן ענדיגען דעם פאקולטעט האט דער אבסאלווענט מעהר אויסזיכטען צו בעקומען א פאסטען אין די גרעסטע צענטרען.

—:0:—

נאכט דיזשורען אין די אפטייקען

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטי־קען: א. דאנצער זגיערזשער 57; וו. גראש־קאווסקי 11 ליסטאפאד 15, גארפין פילסודצקי גאס 54, בארטאשעווסקי פיעט־ריקאווער 164 רעמביעליגסקי אנדזשעי־26 שימאנסקי פשעדזאלניאנא 75.

8־טונג!

דאס

לאדזער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה

ביי אלע באהן־קיאסקעס

(„Ruch")

גרעסטער דייטשער אעראפלאן „דא איקס" בעשעדיגט

באמבען־אטענטאט מיט מענשליכע קרבנות אויף א סאוו. צוג

דייטשע לופט־שיף „דא איקס" בעשעפטיגט

לאס פאלמאס. (ספ.) דער גרוי־סער דייטשער אעראפלאן „דא איקס" איז ביים אויפהויבען זיך בעשעדיגט גע־ווארען. צוליב דעם וואס עס פעהלען די נויטיגע מכשירים אהם צו רעפערירען; מוז די נסיעה אפגעלייגט ווערען. מעגע ידיעות פון לאס פאלמאס איז די בעשעדיגונג פון דער לופט־שיף „דא איקס" פיל שווערער, ווי מ'האט זיך פארגעשטעלט. לויט דער בעהויפטונג פון דער שיף־לייטונג וועט דאס רעפע־רירען די צושטערונגען לופט־שיף געדויערען א גאנצען חודש.

• • •

ניו־יארק. (ספ.) לויט די אנגעקו־

באמבען־אנפאל מיט מענשליכע קרבנות

אויף א סאוויעטישען צוג נעבען מינסק

ווארשא. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) קען ווארשא זענען אנגעקומען ידיעות, אז אויף דעם באווע־טישען צוג, וואס איז געגאנגען פון מינסק איז אויף דער סטאציע ניעגא־רעלאיע געווארפען געווארען באמבעס. דער גאנצער צוג איז צושמעטערט גע־ווארען. ס'זענען דא טויטע און פיל פערוואונדעטע. די אנפאלער איז געלונגען צו אנטלויפען.

גרויסער פאליטישער פראצעס אין ווארשא

דער פערוואונדעטער פוזשיצקי אין דער הויפט־עדות

ווארשא. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) איז הינטען קרייז־געריכט הויבט זיך היינט אן דער גרויסער פראצעס וועגען די געשעהענישען דעם 14. סעפטעמבער 1930, נאכ'ן מיטינג פון צענטראלעוו אין דער ראלנא שווי־צארסקא. אנשטאט פון די הויפט־עדות איז דער פאליציי־קאמיסאר פוזשיצקי, דער זעלבער, וועלכען מ'האט געפינען א פערוואונדעטען אין רעמבערטאווער וואלד, צוליב וועלכען ס'איז אפגעלייגט געווארען דער פראצעס געגען „דאנא־דזשינסקי'ן". ווי מ'איז זיך משער, וועט אויך דער פראצעס אפגעלייגט ווערען.

די ארעסטירטע ארבייטער פון נס־ציונה אפעלירען

ירושלים, 3. פעברואר (יט"א) די 13 יודישע ארבייטער, וועלכע זענען אין צוזאמענהאנג מיט די אינצי־דענטען אין די פרדסים, אין נס־ציונה, פער'משפט געווארען אויף א חודש צייט תפיסה אדער 20 פונט געלד־שטראף, האבען אלע אנגעגעבען אן אפעלאציע הגם דאס אויספיהרען די אורטיילען איז אפגעלעגט געווארען אויף א יאהר צייט מיט'ן בעדינג פון גוטער אויפפיה־רונג, ווילען די ארעסטירטע ליבער פערבלייבען אין ארעסט ביז דער אפע־לאציע, איידער אקצעפטירען דעם אור־טייל.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

אויף דער... פאפירענער בריק

דער יודישער קבוץ אין פוילען האט זיך שוין לאנגע צעהנדליגער יאה-רען נישט געפיהלט אזוי פערלוירען און הילפלאז, ווי איצט. און דאס האט גע-ברענגט דערצו, אז מיר זאלען פערלירען די ניכטערע פראקטישקייט. יודען, קלוגע, מישוב'דיגע, אויסגערעכענטע, יודען, וואס קענען זיך אויף די עקאנא-מישע געזעצען פונ'ם ווירטשאפטליכען לעבען. יודען געבוירענע ביים האנדעל-וואנדעל האבען זיך איצט גענומען צו פאנטאסטישע פלענער, ווי אזוי צו ראַ-טעווען די הונגעריגע ארבייטסלאזע און פרנסה'לאזע מאסען פון אונטערגאנג.

איין פלאן איז פאנטאסטישער פון אנדערן. און איינס פון די דאזיגע פלענער זענען די — פאלעסיער בלאטעס. די רעגירונג זאל אויסטרוקענען דעם גרויסען זומפיגען שטח פון פאלעסיע און מכשיר זיין דעם באדען פאר יודישע קאלאָ-ניזאציע. דער דאזיגער פאנטאסטישער פלאן איז נאך אויפגעשוואומען מיט א צוויי דריי יאהר צוריק. דעמאלט האט מען דערוועגען זעהר אונדרייסט גערעדט. אבער וואס ערגער און האפנונגסלאזער עס ווערט די לאגע פון יודען, אלץ שטארקער הויבט מען אן צו רעדען וועגען דעם דאזיגען פלאן, און דערבייי פערזעהט מען א קליינינקייט — צי האט דער פלאן די מינדעסטע אויסזיכטען פארמולירט צו ווערען אין לעבען. און צי האט די רעגירונג די גוטע כונה אונז ארויסצוהעלפען פון דער נויט.

וואלט באמת געווען אין די ספערען די מינדעסטע זארג פאר דער יודי-שער בעפעלקערונג, וואלט מען דאך איצט נישט געזעהען הונדערטער יודישע יונגעלייט און מיידלעך מיט לעהר-דיפלאמען אין דער טאש ארומדרעהען זיך פוסט און פאס איבער די גאסען אין דער צייט, ווען פאר שולען מיט יודישע קינדער ווערען אנגאזשירט קריסטליכע לעהרער. וואלט מען באמת כאטש גע-האט דעם מינדסטען אינטערעס פאר דער יודישער נויט, וואלט מען דאך נישט א דורכגעפיהרט אזא כסדר'דיגע קאנסעקווענטע יודען רייניגונג אויף אלע גע-ביטען פון ווירטשאפטליכען לעבען. ווי אזוי-זשע קאן חלומ'ן וועגען אזא ברייי-טער און גראנדיעזער מלוכה'שער הילפס-ארבייט פאר יודען אין די זומפען פון פאלעסיע.

די יודישע פאנטאזיע איז דעריבער צו ווייט פערפלויגען. עס שאדט נישט, אז מען פאנטאזירט, עס קומט אויך נישט ארויס קיין צו גרויסע רעה, אז מען בויט גראנדיעזע פלענער, אויף וועלכע מען קאן זעצען, ווי אויף א... פאפירענע בריק. אבער, צוליב די דאזיגע חלומות דערזעהט מען נישט די קליינע טאג-טעגליכע ערשיינונגען און מען פערלירט דעם חוש פאר דעם, וואס עס טוט זיך אונטער דער נאז — ברענגט עס שוין א גרויסען שאדען, א היזק. די לעצטע קלאגען וועגען קאמף מיט'ן פערמיטלעריי און קליינהענדלער דארפען זיין אנ'אזהרה.

די פאנטאסטישע פלענער מוזען וואס שנעלער איינגעפיהרט ווערען אין רער מנחם מענדעל'טער טאליזע, און לאמיר בעסער זעהן צו ראטעווען דאס, וואס עס לאזט זיך ארויסכאפען פון דער שרפה.

—פם.

15-יעהריגער יובילעאום
פון דער ווילנער טרופע

ווילנא. (יטא) סוף פעברואר 1931 ווערט 15 יאהר זינט די איצט בערימ-טע „ווילנער טרופע" האט געגעבען איהר ערשטע פארשטעלונג. כדי צו בע-צייכענען די דאזיגע וויכטיגע דאטע אין דער געשיכטע פון דעם נייעם יודישען טעאטער, האט אנ'איניציאטיוו-גרופע פון יודישע שריפטשטעלער און קולטור-טוער אין ה. גנא אינטער'ן פארזיץ פון דעם ראש-הקהל, ד"ר יעקב ווגאדסקי, אנ-גערופען א בעראטונג וועגען דעם אופן, ווי אזוי צו פייערן דעם דענקווירדיגען יובילעאום. עס איז בעשלאסען געווארען צו פראקלאמירען דאס יאהר 1931 אלס יובילעאום-יאהר פון דער ווילנער טרופע. כדי די פייערונג זאל קאנען פארקומען איבער'ן גאנצען לאנד מיט דעם אנטייל פון די „ווילנער" (אפ. מ. מזאה). די פייערונג וועט זיך אנהויבען אין ווילנא און וועט טראגען דעם כאראקטער פון א גרויסער פאלקס-מאניפעסטאציע. עס וועלען דורכגעפיהרט ווערען א ריי אונ-טערנעהמונגען אין טעאטער, אין די יו-דישע שולען און אנדערע קולטור-אנ-שטאלטען. עס וועט ארויסגעגעבען ווע-רען א זאמעלבוך, וואס זאל דורך זכרו-נות, ארטיקלען, מאטעריאלען און רע-פראדוקציעס אפשפיגלען די גלאנצפולע 15-יעהריגע טעטיגקייט פון דער ווילנער טרופע. עס ווערט אויך פראיעקטירט צו שאפען א יובילעאום-פאנד פאר דער ווייד-טערדיגער ענטוויקלונג פון דער יודישער טעאטער-קונסט.

—=0§0=—

די רעגירונג מוז נעמען אין שוץ דעם האנדעל

די רעזולטאטען פון די בעראטונגען פון דער בודזשעט-קאמיסיע אין סיים

געשפרעך מיט דעפ. ד"ר ראזמארין

אין צוזאמענהאנג מיט דעם פערענ-דיגען די ארבייט פון דער בודזשעט-קאמיסיע פון סיים, האבען מיר זיך גע-ווענדעט צו דעפ. ד"ר ראזמארין, וועל-כער איז ווי בעוואוסט מעהרערע מאל אויפגעטרעטען אין נאמען פון יודישען „קאלא" מיט גרעסערע רעדעס אין דער דערמאהנטער קאמיסיע מיט דער בק-שה, אז ער זאל איבערגעבען פאר אונ-זערע לעזער זיינע איינדרוקען איבער דער ארבייט פון דער דאזיגער קאמי-סיע.

ווי אזוי שאצט איהר אפ ה' דעפו-טאט — איז אונזער ערשטע פראגע גע-ווען — דעם רעזולטאט פון דער ארבייט פון דער בודזשעט-קאמיסיע?

דעפ. ד"ר ראזמארין: די בודזשעט-קאמיסיע האט געארבייט אין גאר א שנעלען טעמפא, ווייל דער סיים איז צו-ליב די וואהלען נישט צונויפגעקומען זיך אויף זיין געוועהנליכער בודזשעט-סע-סיע אין טערמין, וועלכען די קאנסטי-טוציע זעהט פאר, ד. ה. שפעטסטענס ביז דעם 1-טען נאוועמבער, נאר ערשט אין דער העלפט פון חודש דעצעמבער. אלע מיטגלידער פון דער קאמיסיע, אלזא אויך די, וואס געהערען צו דער רעגירונגס-מעהרהייט האבען געארבייט אונטער דעם איינדרוק פון דעם וואס אמאל מעהר פערשטארקטען ווירטשאפט-ליכען קריזיס און דערפאר איז מאלע קודם כל אין בעטראכט געקומען א בודזשעט-רעדוקציע.

ליידער אבער האט די רעגירונגס-מעהרהייט פאקטיש כמעט מיט גאר נישט רעדוצירט דעם בודזשעט, סיי די הכנסות אין סך די הוצאות אלס פער-טרעטער פון יודישען „קאלא" האב איך, איבעריגענס ווי אין די פארגאנגענע יאה-רען, מיט מיין גאנצען כח אונטערשטרא-כען די נויטווענדיגקייט פון א וועזענט-ליכע בודזשעט-רעדוקציע, ווייל די פער-ארימטע בעפעלקערונג דערטראגט נישט קיין 3-מיליארדיגען בודזשעט.

רעאגירענדיג דערויף האט ה' מיני. מא-טושעווסקי קלאר פעסטגעשטעלט, אז א וועזענטליכע בודזשעט-רעדוקציע קאן דורכגעפיהרט ווערען דורך א פערקלע-נערען דעם בעאמטען-לוין און אנדערע רעדוקציעס. טראץ דעם אבער האט דער פינאנץ-מיניסטער נישט געהאט דעם מוט פון זיין דאזיגער ערקלערונג צו ציהען די נויטיגע קאנסעקווענצען. אזוי ארום געהט צו די בעראטונגען פון סיים-פלענום א בודזשעט, וועלכע וועט א חוץ די העלפטע-פערוואלטונגס און געזעל-שאפטליכע אפצאהלונגען אונגעהויער איבערשטייגען די צאהלונגס-מעגליכקיי-טען פון דער בעפעלקערונג.

— צי האט די בודזשעט-קאמיסיע בערוקזיכטיגט וועלכע פאסטולאטען פון דער יודישער בעפעלקערונג?

ד"ר ראזמארין: ניין! מיינע פארשלא-גען, וועלכע זענען געגאנגען אין דער ריכטונג צו בעשטימען מאנכע פאנדען פאר יודישע צוועקען, האט די מעהר-הייט פון דער קאמיסיע אפגעווארפען. מען האט זיך פערגעמפערט מיט דער נויטווענדיגקייט פון א פלומרשטער בוד-זשעט-רעדוקציע. טראץ דעם אבער ווע-לען מיר בעת די בעראטונגען פון סיים-פלענום מיט דער גאנצער קראפט אונ-זערע פאדערונגען פערטיידיגען. זאל די עפענטליכע מיינונג זיך איבערצייגען ווי אזוי מען בעציהט זיך אפילו צו די קלענסטע פון אונזערע געדעכטע פא-דערונגען.

— איהר האט ה' דעפוטאט א פאר מאל געהאלטען גרעסערע רעדעס בעת די בעראטונגען פון דער קאמיסיע. אויף וואס פאר א פראבלעמען און פאדערונ-גען האט איהר געלעגט איבער הויפט-געוויכט?

ד"ר ראזמארין: איך האב אנגערירט פאר ניטונג און ערשטער רייהע מיט מיין גאנצער ענערגיע און כח אנגעגריפען דעם עטאטיזם וועלכער רואינירט אזוי שטארק אונזער בעפעלקערונג. איך האב געפאדערט א גרונדליכע שטייער-רע-פארם ספעציעל-צוגעפרענגען, אדער כאטש טעלוועט צו בעשרענקען דעם „אבראַ-טאווי" שטייער, וועלכער צוברעכט ממש די יודישע בעפעלקערונג, ווייל ווי עס הייסט אויס איז דער דאזיגער שטייער טאקי געשאפען געווארען, כדי די גרעס-טע שטייער-לאסט פון דער מלוכה אריי-בערצווארפען אויף די יודען. איך האב פערלאנגט א אומבעדינגטע רעגירונגס-שוץ איבער'ן האנדעל און אונטערגע-שטראכען, אז די ביז-איצטיגע רעגירונ-גען און סיימען האבען אומישנע גע-פיהרט אזא מין פאליטיק, וואס האט געצילט עוקר צו זיין דעם האנדעל, מיט דער איבערצייגונג, אז ממילא וועלען זיי מיט דעם צעברעכען די יודישע בע-פעלקערונג.

מיינע ארגומענטען פיהרט אויס דע-פוטאט ראזמארין — זענען דוכט זיך נישט געבליבען אהן א אפקלאנג. מעה-רערע מאל האבען סיי דער פינאנץ-מיניסטער און סיי דער פארזיצער פון דער קאמיסיע זיך אפגעזאגט פון עטא-טיזם און זיי האבען פאר די פראבלעמען פון האנדעל געפונען אביסעל צייט און פלאץ.

טראץ דעם אבער — פערענדיגט ד"ר ראזמארין — איז דער האנדעל שטארק בעדראהט אויב מען וועט אין בעטראכט נעמען, אז די טענדענצען פון די קרייזען געהט ווייטער אין דער ריכ-טונג צו בעשרענקען די אזוי גערופענע „פערמיטלונג" און צו דערווייטערן די יודישע בעפעלקערונג פון זייערע פער-דינסט און ארבייטס-ווארשטאטן.

קליינער פעליעטאן.

דער יורש און דער גע'ירשנ'טער

פערגאנגענעם דאנערשטאג איז אין שטאט-ראט פארגעקומען א משפט. אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זענען געזעסען וואלטשינסקי, גראשקאווסקי און נאך איינער איז געווארען בעשולדיגט — קולאמאוויטש. אלס פראקוראר איז ארויסגעטרעטען לאוניק קוק.

ווער איז דער בעשולדיגער און ווער איז דער בעשולדיגטער? דער בעשול-דיגטער קולאמאוויטש איז ערשט נישט לאנג געזעסען אויף דעם זעלבען בענ-קעל, אויף וועלכען ס'איז איצט קוק — לאוניק פון דער שטייער-אפטיילונג ביים מאגיסטראט.

און וואס ווערט גראשקאווסקי און וואלטשינסקי בעשולדיגט? איהר מיינט, חלילה, זיי האבען אויסגעשטעלט וועק-סלען, צי זיי האבען גענומען א גמילות-חסד'ל און נישט געצאהלט? אז זיי האבען בעקומען עפעס א קאנצעסיע, אין שטאט סמאלע צוגעשטעלט חריפות, ווי עס טרעפט אמאל ביי „פאלקספער-טרעטער"... חס מלהזכיר! ווי געפעלט אייך אזא חוצפה? זיי זאלען צוגענו-מען 100 טויזענד זל., וואס דער וואלף האט שוין לאנג פערדיענט! און האט איין דאס בארע געלד? שווער-איבערגע-הארעוועט. אויסגעפראצעוועט. יעדען חודש (אפשר דאס אויך נישט) אפגע-זעסען אויף א ראדע-זיצונג אין דער עלעקטראווניע. געמוזט טרינקען טיי מיט לימונע, און אמאל אפשר נאך גע-גען זיין ווילען — רייכערן א ציגאר. אויסהערען „נארישע בעריכטען" וועגען „לימשניקעס" „אגראנאמניקעס". דאס איינגענע אין דער גאזאווניע; א מענש איז זיך מוסר נפש און זעצט זיך אוועק אין א גאזאווניע, און גאז איז דאך גיפט. טאמער איז חלילה איין קראנדעל ערגיץ אפען — בעהיט און בעשיצט זאל מען ווערען!..

און טאמער האבען זיי פאר זייער פראצע, וואס ס'שמעקט מיט „סכנת נפשות", גענומען „לומפיגע" הונדערט טויזענד זל. קומען די חכמים פון שטאט ראט און הייסען עס אפגעבען — סקאנ-דאליעז!..

דאס כאראקטעריסטישסטע איז אבער דא, ווער ווענדט עס משפט: דער „יורש" קוק, וואס האט קולאמאוויטש'ן גע'ירשנ'ט ביים לעבען. דער זעלבער יורש בעשולדיגט זיין גע'ירשנ'טען...

משעקאווע צו ווייסען, ווער ס'וועט זיין קוק'ס יורש..

אב-נעם.

די „גאלדענע מדינה" ווערט אויך חרוב פון ווירטשאפטליכען קריזיס

(א בריף פון קאלומביא) -:- פון א. הופער

מחנות'ווייז אין די צעהנדליגער און הונדערטער, אנטלאפענע פון רומעניען, פוילען און אנד. מזרח-איראפעאישע לענדער, צוליב דער עקאנאמישער און צומייל אויך פאליטישער לאגע, פליען זיי, אונזערע יודעלעך, וואך ביי וואך דורך פערשידענע האפענס אריינגעקו-מען און זיך צושפרייטען איבער אלע טיילען פון לאנד. איבערלאזענדיג קינ-דער און פרויען, פריינט און נאהענטע, פלעגען זיי וואנדערן אין דער ווייטער מדינה, וואו געלט „וואלגערט" זיך ממש אין די גאסען און יעדער ווערט דארט נתעשר...

ערשט נישט לאנג איז דאס געווען, צוריק מיט א 4—5 יאהר. קאלומביע — דאס גאט-געבענטשטע לאנד, מיט די רייכע נאטור-אוצרות און אונגעהויערע ברייטע פרוכטבארע פעלדער, האט זיך דעמאלט געפונען אין איהר עקאנאמי-שען אויפבליה-פעריאד. ארבייט איז גע-ווען איבערגענוג, אלעס האט זיך גע-בויט און געוואקסען פונבערהאפט שנעל. געלד האט צירקולירט אהן א שיעור און דאס לאנד האט אויסגעזעהן ממש א גן-עדן...

עס איז דעריבער גרינג צו פער-שטעהן, פארוואס דאס לאנד האט גע-האט אזא צוציהונגס-קראפט, פאר די געיאגטע און געפלאגטע יודישע עמי-גראנטען פון איראפא. זייער צאהל איז געוואקסען פון וואך צו וואך און אין א קורצער צייט האבען זיי דער-גרייכט א הובשע צאהל.

און ווי איבעראל, ביי יעדער שנעל-לער צוגרייטונגס-ארבייט, ווי אלעס ווערט געטאן אין איילעניש און אהן רעגל-נונג, און אהן א יסוד אויף שפעטער. קאמיטעטען זענען געגרינדעט געווארן אין די גרעסטע שטעט, כדי די נייאנ-געקומענע עמיגראנטען צו הילף צוקו-מען.

די קאמיטעטען וואלטען וועהר פיל געקאנט אויפטאן, זיי וואלטען פון די „דעקלאסירטע" עמיגראנטען, געקענט מאכען פראדוקטיווע מענשען, נוצ-ליכע פאר'ן נייעם לאנד און פאר דער געזעלשאפט און זיי וואלטען מעהר כבוד פערשאפט דעם יודישען פאלק. אנדערע די איצטיגע פעדלער און וואל-טען געקענט אזוי ארום לעגען דעם יסוד צו א געזונטען פראדוקטיווען יודישען ישוב. און די קאמיטעטען און זיי-ער שפיץ זענען אבער געשטאנען מעהר-טענס יונגע-לייט, אהן ערפאהרונג אין לעבען און אהן אינטערעס פאר דעם כבוד פון נייעם „יוד" און זיי האבען עס געלעגט דעם יסוד פאר'ן יודישען ישוב און איהם געפיהרט אויף אזא וועג, וועלכער האט געמוזט ברענגען צום איצטיגען חורבן פון יונגען בעשטעה-ניש.

קאלומביא איז א מדינה מיט א שטח פון 1,200,000 קוואדראט-קילאמעטער און מיט א נישטגרויסער בעפעלקערונג פון 7 מיליאן נפשות. פרוכטבארע פעלד-לער פונדעסטוועגען און עס פעהלען הענד. ווער עס זאל זיי בעארבייטען. א רייך לאנד מיט נאטירליכע אוצרות, אבער כמעט אהן א אינדוסטריע, אלץ ווערט אריינגעפיהרט פון אויסלאנד, — א לאנד, וואס האט זיך געניטיגט אין מענשען, פעהיגע, ענערגישע, וואס זא-לען קומען און מיט זייער מיה און מח עס עקספלאטירען, עס ענטוויקלען סיי אגרי-קולטורעל, סיי אינדוסטריעל. — האט איינגענומען די יודען גאסט-פריינד-ליך און געהאפט, אז זיי וועלען עס זיין די מענשען, אויף וועלכע דאס לאנד קוקט ארויס מיט טויזענט אויגען.

אבער די האפנונגען, וועלכע מען האט געלעגט אויף די יודען, האבען זיך ארויס געלאזט מיט גארנישט.

די ענטוויקלונג האט זיך געשטארקט פון טאג צו טאג און מען האט אנגעהויבן צו קוקען אויף דער עמיגראציע, — וועלכע בעשטעהט איהר גרעסטען טייל פון יודען — מיט א שלעכטען בליק.

צייטען בייטען זיך...

דער אלוועלטליכער עקאנאמישער קריזיס, וועלכער דריקט אלע מלוכות פון גאר דער וועלט, האט אויך נישט אויסגעמיטען דאס גאלדענע לאנד — קאלומביע. א שטארקער קריזיס האט זיך אנגעהויבען צו דריקען אויפ'ן לאנד. ארבייטער און די הונדערטער און טוי-זענטער געהען אום אהן ארבייט, נישט האבענדיג מיט וואס א טאג איבערצו-קומען. פאבריקען האבען זיך געשלאסען רעגירונגס ארבייטען זענען אפגעשטעלט געווארען און די רעגירונג, וועלענדיג מאכען עקאנאמיע, האט אפגעזאגט 50 פראצענט פון איהרע בעאמטע פון זיי-ערע שטעלעס און ביי די איבערגעבלי-בענע געשניטען די שכירות אויף העלפט. דער קריזיס איז געוואקסען און יעדען געטראפען ווי א דונער און מעהר פון אלע די יודען. דאס פעדלערטום, וועלכער האלט זיך אויף דעם ארימען און אר-בייטער קלאס, האט געמוזט ליידען א מפלה. יודען, וועלכע זענען ערשט נעכ-טען געווען גבירים, פערמאגט צו עט-ליכע טויזענט דאלאר, זענען היינט אביונים. אנ'אויסוואנדערונגס-בהלה האט ארומגעכאפט דעם עולם. יודען, וואס האבען נאך אויף הוצאות, פערלאזען דאס לאנד און לויפען וואו-הין די אויגען טראגען זיי.

דער ישוב, וועלכער איז געבויט גע-ווארען אויף זאמד, איז כמעט, ווי חרוב געווארען. איין לייכטיגער שטראהל אין דער טרויעריגער געשיכטע איז, וואס יודען מוזען — זאל זיין אפילו דורך נויט — זיך נעמען צו פראדוקטיווער ארבייט. אפשר וועט עס דינען פאר א גוטען ביישפיל פאר דער צוקונפט?..

——:0:——

אויך אראבער געגען לאנד-ווירטשאפטליכע ראט פון דער א"י-רעגירונג

ירושלים. (יטא) צו די יידישע קריטישע שטימען אין צוזאמענהאנג מיט דער בעשטימונג פון לאנדווירט-שאפטליכען ראט ביי דער א"י-רעגי-רונג פעראייניגען זיך אויך פיל אראבי-שע טוער.

אין די אראבישע קרייזען איז מען נישט צופרידען מיט'ן צוזאמענשטעל פון דער קאמיסיע און מען בעדויערט, דאס אין דער קאמיסיע איז נישט אריין דער אראבישער הויפט-עדות-פאר דער שאו-קאמיסיע סעלים פאראה.

א מאמע מיט 2 קינדער פערברענט אין שיקאגא

יודען צינדען אונטער, כדי אפצונעמען אסעקוראנץ

א שרעקליכע טראגעדיע האט אויפ-גערודערט גאנץ אמעריקא:

אין שיקאגא איז פארגעקומען א שרפה, אין וועלכער צוויי יודישע קינ-דער 4 און 5 יאהר אלט, זענען פער-ברענט געווארען אויף טויט. אויך זייער מוטער, דארא אזראעלסאן, איז שרעק-ליך אפגעברענט געווארען און מ'האט זי אפגעפיהרט אין א קריטישען צושטאנד אין שפיטאל.

ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען, איז דאס פייער געמאכט געווארען מיט בעי-זע כוונות, און בעשולדיגט דערין ווע-רען יודען.

מ'האט צוערשט ארעסטירט איין יוד, א געוויסען הערי גאלדווארג, אלס שול-דיגער אין דער שרפה. דער ארעסטיר-טער האט תחילת געלייקענט, אבער דער-נאך האט ער זיך מודה געווען, און ער האט ארויסגעגעבען נאך דריי יודען, וואס זענען פערמישט אין דער שרעק-ליכער שרפה: טעטעלמאן, 41 יאהר אלט, א רעסטאראטאר, ראזאוו, 40 יאר אלט און באבראך 18 יאהר אלט. די פאליציי זוכט אויך אפינפטען, וועלכער איז געווען, ווי מ'רעכענט, דער אנפיה-רער פון דער אונטערנעהמונג.

אין זיין „ווידוי" האט גאלדווארג דערצעהלט אט-וואס:

איך בין צוליב'ן קריזיס אינגאנצען צובראכען געווארען. מיט פינף וואכען צוריק האב איך געעפענט א געשעפט זענען די „ביזנעס" אבער געווען שלעכט. אין דער מענש, וועלכער האט געהאל-פען פינאנסירען דאס געשעפט, האט מיר אנ'עצה געגעבען צו אסעקורירען דאס געשעפט און לאזען עס פערברע-נען. ער האט מיר געזאגט, אז ער וועט צו מיר אימיצען שיקען וועגען דעם.

„מיט א וואך צוריק זענען צו מיר געקומען טעטעלמאן און ראזאוו. זיי האבען מיך געפרעגט, צי איך ווייס, ווער עס האט זיי געשיקט צו מיר, און ווען איך האב זיי געזאגט, אז איך ווייס, הא-בען זיי מיט מיר גענומען רעדען קלא-רע דיבורים.

גאלדווארג האט ווייטער דערצעהלט, אז זיין ערשטע פראגע איז געווען, וויפיל דער עסק וועט קאסטען. טעטעל-מאן האט איהם געזאגט:

„פאר 300 דאלאר וועלען מיר עס פערברענען אזוי גוט, אז איהר וועט קריגען די פולע אסעקוראציע.

דער אויספארשונגס-ריכטער האט גע-פרעגט ראזאוו'ן, צי גאלדווארג האט זיי געזאגט, אז א פאמיליע וואוינט דער-נעבען און דאס פייער קען זיין פאר זיי א סכנה. ראזאוו האט געענטפערט, אז גאלדווארג האט זיי געזאגט וועגען דעם. אבער זיי האבען נישט געגלויבט. אז דאס פייער וועט גורם זיין אזא עקס-פלאזיע.

ארעסטירט מיט א פאלשן פאס פון לאדז

פאריז. — די פאליציי האט דא ארעסטירט א שווינדלער ווילהעלם פאל-קענבערג, וואס האט זיך אנגעגעבען פאר א וס, ער פלעגט זיך אנרופען אמאל הערמאן, אמאל סטארי און אויך דע ווירלס אונטערזאק און היינץ, ער האט שוין געהאט א אויסווייז פון פראנקרייך.

מ'האט ביי איהם געפונען צוויי פאל-שע פעסער. איינעם א פוילישען, דעם צווייטען א דייטשען. אויף איינעם הייסט ער יאזעף היינץ, אויפ'ן צווייטען וויל-העלם פאלקענבערג.

אין דער אמתן — האט ער מודה גע-ווען — הייסט ער הערמאן סטארי און איז געבוירען אין דייטשלאנד, איין פאס, זאגט ער, האט ער ארויסגענומען אין דייטשלאנד, וואו ער האט געהאט א פראצעס פאר נישט צאהלען שטייער, דעם צווייטען — האט ער ארויסגענו-מען אין לאדז אויפ'ן נאמען פאלקענ-בערג.

סטארי איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

וואהל-זיג פון די נאציאנאלע מינ-דערהייטען אין טשערנאוויץ

טשערנאוויץ. (יטא) דא זענען פארגעקומען ערגענצונגס-וואהלען אין פארלאמענט, כדי צו בעזעצען דעם מאנ-דאט, וואס איז בעפרייט געווארען נאכ'ן טויט פון יודישען סאציאליסטישען דע-פוטאט ד"ר יעקב פיסטינער. אין הסכם מיט'ן אפמאך מיט דער פארטיי פון נא-ציאנאל-צאראניסטען (רעגירונגס-פאר-טיי) האבען די יודען געפאדערט פאר זיך דעם מאנדאט, וועלכער פלעגט ביז איצט אלע מאל בעזעצט ווערען דורך א יוד. די נאציאנאל-צאראניסטען האבען אבער דעם אפמאך נישט געהאלטען און האבען געשטעלט די קאנדידאטור פון רומענישען סאציאליסט גריגאראוויטש, וועלכער שטעהט אין פערבינדונג מיט די נאציאנאל-צאראניסטען. די יודען און די איבעריגע נאציאנאלע מינדערהייטען האבען דאן געבילדעט א וואהל-בלאק, ארויסרוקענדיג די קאנדידאטור פון אוקראאינישען פיהרער ד"ר שקראבא. דעם אויפרוף פאר שקראבא'ס קאנדידא-טור האבען אונטערגעשריבען די סענא-טארען פון די נאציאנאלע מינדערהיי-טען ד"ר זאלאזיעצקי (א פאלאק), ד"ר מאיר עבנער (א יוד) און ד"ר קאהלרוס (א דייטש). אלס דעפוטאט איז מיט א גרויסער מעהרהייט געוועהלט געווארען ד"ר שקראבא. דאנקען איז דורכגעפא-לען דער קאנדידאט, וואס איז אונטער-שטיצט געווארען דורך די נאציאנאל-צאראניסטען, ווי אויך דער קאנדידאט פון דער נאציאנאל-ליבעראלער פארטיי, וועלכער איז איבערגענומען אונטערשטיצט געווארען דורך דער בוקאווינער סעקציע פון דער אוניאן פון רומענישע יודען.

די לעצטע וואהלען האבען בעוויזען, דאס די האפנונגען, וואס זענען געלעגט געווארען דורך די בוקאווינער יודען אויף די נאציאנאל-צאראניסטען אין די איצ-טיגע רעגירונג זענען זיך צוריגען און עס איז געקומען צו א דערנעהנטערונג מיט די איבעריגע נאציאנאלע מינדער-הייטען.

לאָדז
4 פעברואַר 1931
זון אויפגאַנג 7.16
זון אונטערגאַנג 4.23

מיטוואָך
י"ז
שבט תרצ"א
פ' יתרו

טאָג-כראָניק

אויסלענדער אין לאָדז

די לעצטע 3 חדשים פון פאָריגען יאָהר זענען קיין לאָדז געקומען 1622 אויסלענדער פון די נאָהענטסטע און ווייטסטע ווינקעלעך פון דער וועלט.

פון וואָיעוואָדזטווע

פון 1. פעברואַר איז ביי דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע ענטשטאַנען א וועטערינאַר-אָפּטיילונג מיט'ן וועטערינאַר-דאָקטאָר יאַן אָקוויעטשינסקי בראָש.

סאַניטאַר-קאָנטראָלעס
אין פלייש-אונטערנעהמונגען

די שטאָטישע סאַניטאַר-קאָמיסיעס האָבען דורכגעפיהרט קאָנטראָלעס אין אַלע לאָדזער וואורשט-געשעפטען און יאַטקעס. 129 אונטערנעהמונגען זענען געפינען געוואָרען אין אַ נישט געהעריגען סאַניטאַרען מצב.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט
—:0:—

באַנקראָט, „נאַדזאָר" און אַפּעלאַציע

(5) די פירמע „לאָרענץ און האַוק" (אָגנאַ 25) האָט געמאַכט דעקלאַרירט אַ באַנקראָט פון נאַדזאָר. די פירמע האָט אַ פאַבריק פון קאַמגאַרן און וואָלענע אין בעשעפטיגט 115 אַרבעטער. צוליב'ן קריזיס איז די אונטערנעהמונג געשטעלט געוואָרען און אַ געגענטער פאַנאַנציעלער לאַגע און זעהט נישט אויס קיין מעגליכקייט און דער נאָהנטער צוקונפט צו קאָנען האַנאָרירען איהרע פאַרפּליכטונגען.

די אַקטיוואַ זענען 521,155 זל., פּאַסיוואַ — 352,878 זל. די הויפּט-פּאָזיציעס אין די אַקטיוואַ זענען: חובות — 145801 זל., גאַרן און רויהשטאָפען — 108,188 זל., די מאַשינען און איינריכטונגען — 171.770 זל., און די פּאַסיוואַ — די באַנק — 42,270 זל., אוני געגען אַקצעפּטען — 205,393 זל., געגען קרעדיטען — 106,215 זל.

* * *

נעכטען איז געשטעלט געוואָרען אַ מער אַנ'אופאַרלעשטש די פירמע „י. ב. לעווקאָוויטש", פערקויף פון מאַנופאַקטור, מלבושים און גאַרן אויף פּעטריקאַווער 62. לעווקאָוויטש האָט געלאָזט צום פּראָטעסט איינע 6 וועקסלען אויף 4840 זל.

אַלס קוראַטאָר איז בעשטימט געוואָרען אַדוו. מ. קלינגער, אַלס ריכטער-קאָמיסאַר באָוועל שולין, דער באַנקראָטירטער ווערט איבערגעגעבען צו פאָליצייאישער אויפזיכט.

מ'דאַרף צוגעבען, אַז לעווקאָוויטש האָט ביז'ן 22. יולי פ.י. געהאַט פון אַ „נאַדזאָר".

די אַקטיוואַ פון דער באַנקראָטירטער פירמע בעטרעפען 151,054 זל. דער ווערט פון דער סחורה איז 127,907 זל., די פּאַסיוואַ — העכער 120.000 זל.

* * *

אין דעצעמבער 1929 איז דוד האַגענדאָרף, סוחר פון נאַפט-פּראָדוקטען אויף שקלאַנאַ 4, ערקלערט געוואָרען אין אופאַרלאָשטש לויט דער פאָדערונג פון דער מליכה'שער פאַבריק פון מינעראַלאָילען „פּאָלמון", לאָדזער אָפּטיילונג. האַגענדאָרף איז שולדיג געבליבען דער מלוכה'שער פירמע 2962 זל. אויף פּראָטעסטירטע וועקסלען. דער באַנקראָטירטער איז אינגעזעצט געוואָרען און אַרעסט. צוויי מאָל האָט האַגענדאָרף געבעטען דורך אַדוו. פּעלוקס אַ גלייכט-ברוך, און די ביטע איז געוואָרען אָפּגעוואָרפען. ערשט נאָך דער דריטער ווענדונג איז האַגענדאָרף בעפרייט געוואָרען, נאָך לויט דער פאָדערונג פון די קרעדיטאָרען, איז ער ווידער אַרעסטירט געוואָרען, ווייל ס'איז אָנגעוויזען געוואָרען, אַז ער האָט בעהאַלטען זיינע אַקטיוואַ. שפּעטער איז ה. צוליב נייע מילדערונגס-אומשטענדען בעפרייט געוואָרען אויף 1 חודש. דאַן האָט ער דערלאַנגט אַנ'אונצופרידענעמען אַנקלאַגע צום אַפּעלאַציע-געריכט, מען זאָל איהם בעשטימען אַ גליימ-שיין אויפ'ן גאַנצען דויער פון באַנקראָט. די אַנקלאַגע איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען. אין דער זעלבער צייט איז דורכ'ן אַפּעלאַציע-געריכט אויך אָפּגעוואָרפען געוואָרען די אַנקלאַגע פון די קרעדיטאָרען, וועלכע האָבען אָנגעמאָלדען זייערע תביעות צו דער אופאַרלאַשטש-מאַסע און האָבען געפאָדערט נאָכאַמאָל צוזאַמענצורופען אַ פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען, כדי צו שליסען אַנ'אָפּמאַך פון די קרעדיטאָרען.

לאָדזער יוד. קאַמער-טעאַטער — נייער
„אַרט"
היימער זאַל „מאַנטייפעל"
זאַכאַדניאַ 43
קינסטלערישער לייטער: מ. בראָדערזאָן.
לייטער: א. בעזמאַן.

היינט, מיטוואָך, 1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 9.45 אָוועגד
פון 4-טען פּראָגראַם א. נ.
ס'רעדל דרייט זיך
אין 2 טיילען, 12 נייע שלאַגערס.
1) פּראָלאָג, 2) טויטע חסידים, 3) קיכער, 4) אין זאַקאָפּאַנע, 5) אַרבייטסלאָזע, 6) פאַר חופּה וקדושין, 7) בעלי-עגלות, 8) אויף אַ שטיקעל ראַדיאָ, 9) דער של סעל, 10) אויפ'ן באַל, 11) מאַנטאַפּיאַרע ביי ניקאָלאַי'ען דעם ערשטען, 12) אַראַבעסקאַ, 13) צ'אַט-די-קי מ'אַט-די-קי.

אַנסאַמבל לויט'ן א.ב. מרויען: זיסעל-גירל, מ. דאַלטקאַ, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע-מרים, מאשע פּעטערמאַן, מענער: שמואל גאָלדשטיין ש. דושיגאַן, מאַטעל קאַן, יעקב ריינגלאַס, ישראל שומאַכער און יוסף שיפער.
טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, דער טונקעלער און אַתערטשענקאָ. מוזיק: ה. רובין און א. ביינצלמאַן, דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. בראָינער, טענץ און פּלאַסטיק ג. קרושובנאַ און מ. אַלפּערן, רעזשי - ש. דושיגאַן, י. שוּמאַכער, מוזיק-לייטער — הערץ רובין, ליכט-עפעקטען - יערעז. בינע-אינספּעקטאָר מ. קאַן.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאָג און פון 5 אַזייגער אָוו, שבת אַ גאַנצען טאָג.

3 יאָהר זאָל דויערן דאָס קאַנ[...]
ליזירען די לאָדזער גאַסען

השתדלות פון לאָדזער ווירטסלייט

היות דער לאָדזער וואָיעוואָדע האָט פעראָרדענט די הויז-אייגענטימער זיי זאָלען אָנשליסען זייערע הייזער אין דער קאַנאַליזאַציע-נעץ אין משך פון לויפענדען יאָהר, האָבען די הויז-ווירטען זיך געווענדעט צום אינערן-מי[...] טעריום מיט אַ ביטע, אַז אַס זאָל [...] לאָנגירט ווערען דער טערמין א[...] יאָהר און אַז די ס"ה 150 הייזער [...] לען דאָס יאָהר קאַנאַליזירט ווער[...]

אוואַנטוריסט דער'הרג'[...]
אַ מענש

שבת ביינאַכט איז אויף עק קאָלענבאַך און זגערזשער גאַס פאָרגעקומען אַ ברוטאַלער אָנפאַל, וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון אַ מענש. דער 19-יעהריגער סטאַניסלאַוו ניעוויאַדאָמסקי (אָקאָפּאָווע 19) איז פערטשעפעט געוואָרען דורכ'ן אַנ'אוואַנטוריסטישען פּערשוין, וועלכען ער האָט אָפּגעשטויסען פון זיך און געוואָלט אַהיימגעהן. דער אוואַנטוריסט האָט ניעוויאַדאָמסקי'ן נישט געקענט שענקען זיין „חוצפּה" און ער האָט איהם דערלאַנגט מיט אַ מעסער מעהרערע וואונדען אין פּ[...] און ניעוויאַדאָמסקי איז אָפּגענ[...] אין בלוט. דער אַרויסגערופענער [...] גאָטאָוויע-דאָקטאָר האָט שוין פעס[...] שטעלט ניעוויאַדאָמסקי'ס טויט.

נאָך דעם מערדער איז אונטער[...] מען געוואָרען אַ גייעג און ער [...] נעכטען אַרעסטירט געוואָרען. דאָס [...] יאַן באַרקאָווסקי פון סטעפאַן-גאַס [...] ער פערענטפערט זיך, אַז ער איז [...] ווען שכור. ער איז איינגעזעצט [...] רען אין תפיסה.

אַלגעמיינע אַנקעטע
צווישען די לאָדזער איינוואוינער

אָנהויב אַפּריל וועט דער לאָדזער מאַגיסטראַט דורכפיהרען צווישען דער בעפעלקערונג אַנ'אַנקעטע, כדי צו קענען געהעריג רעאָרגאַניזירען דאָס נייע מעלדונגס-סיסטעם.

נייער אַרויסלאָז פון דיפּלאָמירטע דראָגיסטען

אין לאָדזער דראָגיסטען-פערבאַנד (פּיעטרק. 69) איז פאָרגעקומען דער פייערליכער אַרויסלאָז פון די אַבסאָלווענטען פון דער 3-קלאַסיגער דראָגיסטען-שול. אין דער פייערליכקייט האָט זיך בעטייליגט דער נאַטשעלניק פון וואָיעוואָדישען געזונדהייטס-אַמט ד"ר סט. סקאַלסקי, דער פאַרמאַצעווטען-אינספּעקטאָר וואַגנער, אַלס דעלעגאַט פון אינערן-מיניסטעריום, אינזש. ווילטשינסקי פון דער האַנדעלס-קאַמער א.אַ.

פון צווישען די 16 נייע אַבסאָלווענטען פון דער דראָגיסטען-שול האָבען בעקומען דיפּלאָמען פאָלגענדע יודען: פרוי טעאָפילאַ ווינאַווער, פרל. קאַראָלינאַ ווינאַווער, מאַקס קריגער.

געגען משוגענע הינט
שטרענגע פעראָרדנונג

פאָריגע וואָך זענען אין לאָדז פערצייכענט געוואָרען 2 פאַלען, וואָס משוגענע הינט האָבען צוביסען דורכגעהער. די געזונדהייטס-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט האָט צוליב דעם אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, הינט נישט אַרויסצולאָזען אויף דער גאַס אָהן צוימען.

דער שטאָטישער היצעל וועט אַלע אומגעצוימטע הינט אויפכאַפּען און הרג'ענען. די בעזיצער פון די דאָזיגע הינט וועלען בעצאָהלען ביז 1000 זל. שטראָף.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מיטוואָך 4 פעברואַר

לאָדז (233,8) 11,58 שעה-צייכען 12,05 [...] מוזיק 1.15 סאָרלעזען פון טעגליכען [...] ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּערטואַר, [...] ראַדיאָ כראָניק פּראָגראַם פאַר קינדער [...] וואַרשאַ 4.45 גראַמאָפאָן מוזיק פון וואַרשאַ [...] פּ. ר טראַג פון לעמבערג „צו הייסט פּאָל[...] אויך ספּאָרט" 5.45 טאַפּולערער קאָנצערט פ[...] לישענראַדיאָ אָרקעסטער (טר. פון וואַרשאַ) פערשידענעס, 7.10 קאָמוניקאַט פון דער [...] האַנדעלס קאַמער. פּאָרלעזען פון פּראָגראַם [...] געכסטען טאָג 7.25 גראַמאָפאָן-מוזיק 7.40 [...] פרעסע זשורנאַל פון וואַרשאַ — 8,— איבערגע[...] די נייסטע ביכער (טר. פון וואַרשאַ) 8.15 [...] טאָן 9.10 ליטעראַרישע פּירסל שעה 9.25 [...] צינג פון קאָנצערט פון לעמבערג —.10 פ[...] 10'35 „פּ.א.ט" וועטער פּאָליציי און ספּאָרט [...] ניקאַטען ווי אויך טאַנץ מוזיק פון וואַרשאַ.

דאָנערשטאָג 5 פעברואַר

לאָדז (233.8) 11.58 שעה צייכען 12.05 [...] מאָפאָן מוזיק 12.35 שול קאָנצער פון וואַרשאַ [...] פאָרלעזען פון טעגליכען פּראָגראַם ווי אויך [...] אין טעאַטער רעפּערטואַר 3.35 קאָמוניקאַ[...] דער ליגע פאַר לופט אין געגען גאַז אַ[...] פערטיידיגונג פון וואַרשע 3.50 פּאָרטראַג 4,15 [...] פּאָן-פּליטען מוזיק פון וואַרשע 5.15 פּאָרטראַ[...] קאַמעראַלער קאָנצערט אויסגעפיהרט פון וואַרשע [...] פּידעל קוואַרטאַל פון וואַרשע 6.45 פּערסי[...] 7.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַ[...] קאַמער און פאָרלעזען פון פּראָגראַם אויפ'ן נע[...] טאָג 7.25 גראַמאָפאָן פּליטען 7.40 ראַדיאָ [...] זשורנאַל פון וואַרשאַ — 8 פּעליעטאָן פון [...] 8.15 ראַדיאָ טעכנישער שמועס 8.30 לייכטע [...] פון וואַרשאַ אויסגעפיהרט פון פּוילישען [...] אָרקעסטער, ווי אויך לידער אויסגעפיהר[...] מאַריאַ קאַנאַרעק-קאַרסקאַ טר. פון וואַרשאַ [...] קאָנצערט 10.35 „פּ. אַ. ט." וועטער [...] און ספּאָרט קאָמוניקאַטען ווי אויך טאַנץ [...] פון וואַרשאַ 11.45 קאָמוניקאַט פון די אינטער[...] יאָנאַלע האָקיי קאַמפּען אין קריניצאַ.

—:0:—

— 117,084
פעלען פון מאָרד, רציחה, גנבה, קינדער-הריגה און פיל-פיל אַנדערע „מעשים-טובים"
זענען אין פאָריגען יאָהר אָפּגעטון געוואָרען אין לאָדזער וואָיעוואָדסטווע

(§) דער וואָיעוואָדישער אויספאָרשונגס-אַמט אין לאָדז האָט ערשט פערענדיגט די סטאַטיסטיק פון פערברעכענס, וואָס זענען אין פאָריגען יאָהר דורכגעפיהרט געוואָרען אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע.

אין אַלגעמיין זענען אויסגעפיהרט געוואָרען 171,084 פערברעכענס, ד. ה. 18078 פערברעכענס ווייניגער, ווי אין 1929. פון דער גאַנצער צאָהל פערברעכענס אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע זענען ענדייקט געוואָרען 161,749; אָהן שפּורען זענען פערשוואונדען די פערברעכער פון 9,335 רציחות און גנבות.

אינטערעסאַנט איז אַז אין 1930 זענען פערצייכענט געוואָרען 348 פּאָליטישע פערברעכענס, בעת אין 1929 האָט די צאָהל פּאָליטישע עבירות אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע דערגרייכט די צאָהל 168. די גרעסערע צאָהל פּאָליטישע פערברעכענס פּרובט מען צוצושרייבען די פאָרגעקומענע וואַהלען און דעם פּאַרטייאישען שאָוויניזם.

אין 169 פעלען האָבען פּערזאָנען זיך געגענגעשטעלט דער מאַכט. 11,965 פּערזאָנען האָבען געשטערט די עפענטליכע רוה.

וואַלוטע-שפּעקולאַציע איז פערצייכענט געוואָרען נאָר אין איין פאַל. געלד-פעלשערייען זענען ענטדעקט געוואָרען 32 (אין 1929-40) דאָקומענטען-פעלשערייען זענען ענטפּלעקט געוואָרען 69 (אין 1929 — 79). דאַגעגען איז אויף 50 פּראָצענט געוואַקסען דאָס פעלשען לעבענס-מיטלען.

רויב-אָנפאַלען און בלוטיגע הריגות זענען געווען 6 (אין 1929 — 12); געוועהנליכע רויב-אָנפאַלען זענען געווען 42 דערביי זענען מערדער און רויבער פון 17 אָנפאַלען נישט ענדעקט געוואָרען. מאָרדען און ערמאָרדונגען זענען פאָרגעקומען 6 (1929 נאָר 2); געוועהנליכע מאָרדען און ערמאָרדונגען זענען געווען 92 (אין 1929 נאָר 78); די פאַלען פון קינדער-מאָרדען האָבען זיך פערקלענערט פון 11 אין 1929 אויף 56 אין 1930.

פערברעכערישע אונטערצינדונגען זענען אין פאָריגען יאָהר געווען 231 (אין 1929 — 196) שרפות האָבען אויסגעבראָכען - 1890. 19 פרויען זענען געטריבען געוואָרען צו פּראָסטיטוציע. די סעקסועלע פערברעכענס זענען געוואַקסען ביז 123 (אין 1926 — 94) אַנדערע מאָראַלישע קטאים האָט מען פערצייכענט 418. באַהן-גנבות זענען פאָרגעקומען 265; אַנדערע איינברוכען און גנבות — 727, טאַשען-גנבות —717

די צאָהל פערברעכענס, גנבות, גזלות און אַנדערע קלענערע און גרעסערע חטאים זענען געווען גאָר-גאָר גרויס.

—0§0—

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

מאָנטאָג, דעם 9-טען פעברואַר 1931, 9 אַ זייגער אָוועגד

לעצטער קאָנצערט
— פון —
חיה'לע גראָבער

געוו. שוישפּילערין פון „הבימה"
אין אַ בעניי'טען פּראָגראַם.
צוויי איינאַקטערס פון י. ל. פּרץ
„נאָך קבורה" און „מוסר"
נייע קינדער-לידער — נייע פאָלקס-בילדער
נייע חסידישע נגונים
בילעטען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

די וועלט מוז אונטערגעהן
האָבען גע'פסק'ענט די גרעסטע געלעהרטע

ווען די וועלט אַמאָל אונטערגעהען? וועט אַמאָל קומען אַ צייט, ווען יעדע זאַך, וואָס עקזיסטירט — די ערד, די זון, אַלע שטערען — וועלען פערניכטעט ווערען און די גאַנצע וועלט וועט ווערען פערזונקען אין אַנ'אייביגער פינסטערניש און קעלט? דאַכט זיך פראַגען, וואָס האָבען זעהר ווייניג צו טון מיט אונזער טאָג-טעגליכען לעבען, און ריהרען אפילו נישט אָן די נאָהנטע צוקונפט, און דאָך האָבען זיי פערנומען דעם אויבען-אָן ביי דעם צוזאַמענפאָהר פון די אַמעריקאַנער געלעהרטע, וואָס איז ערשט אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין קליוולאַנד. די רעדע, וואָס פּראָפ. מיליקען האָט געהאַלטען פאַר די פערזאַמעלטע געלעהרטע וועגען סוף פון דער וועלט, איז איבערגעדרוקט געוואָרען אין אַלע צייטונגען פון דער וועלט און האָט אַרויסגערופען אַ טיפען איינדרוק ביי מיליאָנען מענשען.

די צוקונפט, וועגען וועלכער פּראָפ. מיליקען און זיינע חברים געלעהרטע רעדען, האָט צו טון מיט אַ צייט נישט פון הונדערט יאָהר, נישט פון טויזענד יאָהר און אפילו נישט פון אַ מיליאָן יאָהר. עס האָט צו טון מיט אַ צייט פון מיליאָנען יאָהרען, ווייל די וועלט, וואָס זיי האָבען אין זינען, ווען זיי רעדען וועגען אונטערגאַנג, איז פון אַזאַ אונגעהויערער גרויס, אַז די ערד איינאייגענעם מיט דער זון, איינאייגענעם מיט די פּלאַנעטען, איז געגען איהר ניט מעהר ווי אַ זעמדעלע געגען אַ גרויסען באַרג.

אַלע געלעהרטע שטימען איין, אַז אָט די דאָזיגע גאַנץ היבשע וועלט שפּאַנט כסדר צו איהר אונפערמיידליכען אונטערגאַנג, די מערסטע געלעהרטע זענען אַזוי פעסימיסטיש, אַז זיי גלויבען, אַז ווען די יעצטיגע וועלט וועט זיך ענדיגען איז אויס מיט אַלץ; קיין אַנדערע וועט אויף איהר אָרט ניט קומען. נאָכ'ן אונטערגאַנג פון דער וועלט, זאָגען זיי, וועט אַ טויטע פינסטערע שטילקייט הערשען אויף אַלע אייביגקייטען.

פּראָפ. מיליקען, ווידער, האָט אַרויסגעזאָגט מעהר אָפּטימיסטישע געדאַנקען. ער האַלט, אַז אין דער זעלבער צייט, וואָס אונזער וועלט שטאַרבט אָפּ, ווערען אַנדערע וועלטען געבוירען. ער האַלט מיט אונזערע אַלטע יודישע חכמים, וואָס האָבען געזאָגט וועגען גאָט, „בונה עולמים ומחריבם" — ער בויט וועלטען און צעשטערט זיי.

ווי אַזוי מען שטעלט זיך פאָר דעם „טויט" פון דער ערד?

אַז אונזער אייגענע ערד וועט מיט דער צייט אָנהויבען צופּוישטאַרבען און וועט אין משך פון מיליאָנען יאָהרען ווערען אַ קאַלטער, טויטער קערפּער, אין דעם איז קיין ספק נישטאָ. נאָר קעגען דעם, ווי אַזוי דאָס קען פּאַסירען זענען דאָ מיינונגען פערשידענע. אָט זענען אַ פּאָר פון זיי:

ווי בעוואוסט, נעמט זיך יעדער סאָרט לעבען אין בעוועגונג אויף דער ערד פון דער וואַרימקייט פון דער זון. נעמט אַוועק די שטראַהלען פון דער זון, און אַלץ שטאַרבט אָפּ. אַלע ימים און טייכען ווערען פערוואַנדעלט אין אייז, אפילו די לופט, וואָס מיר אָטעמען, ווערט פערפרוירען.

האָט מען אַמאָל געדענקט, אַז די זון איז אַזאַ מין אָנגעגליהטער באַל, וואָס האַלט אין איין אַרויסשטראַהלען די היץ פון זיך, און אין משך פון אַ פּאָר מיליאָן יאָהר מוז זי אַזעגליהלט ווערען, אַזוי ווי אַנ'אָנגעגליהטער אייזען קיהלט זיך אָפּ. און דאַן וועט זיך אָנהויבען דער אונפערמיידליכער טויט פון דער ערד און די אַנדערע פּלאַנעטען. ווייסט מען אָבער היינט, אַז די זון קריגט צו פונקט אַזוי פיל היץ. וויפיל זי פערלירט. די זון, זאָגען אונזן די געלעהרטע, איז ווי אַנ'איינגעהייצטער אויוועו, וואָס מען האַלט אין איין וואַרפען אין איהם קוילען; קאָן אַלזאָ, קיין רייד נישט זיין וועגען דעם, אַז די זון זאָל אונגעכען אָפּגעקיהלט ווערען. נאָר וואָס דען? דער חכם מאַטעריאַל, וואָס האַלט אויף די היץ פון דער זון, געפינט זיך מאַקע אויף דער זון; און מוז זיך מוט דער צייט אין משך פון מיליאָנען, מיליאָנען יאָהרען אויסשעפּען. איז כאָטש די פּאַסירונגען איז אָפּגעשטויסען געוואָרען אויף מיליאָנען, מיליאָנען יאָהרען, מוז די זון פּאַרט זיך אָנהויבען אָפּקיהלען, און דאָס, ווי געזאָגט, בעדייט דער סוף פון דער ערד.

עס איז דאָ נאָך אַ צרה, וואָס רוקט זיך אָן אויף אונזער ערד, עס איז בעוואוסט, אַז עס זענען פעראַן געוויסע ווירקונגען פון דער לבנה אויף דער ערד און פון דער ערד אויף דער לבנה. גלויבען אַנדערע געלעהרטע, אַז מיט דער צייט וועט די לבנה זיך צורוקען צו דער ערד גאַנץ נאָהענט. בלויז אַ פּאָר צעהנדליג טויזענד מייל ווייט. די ווירקונג פון דער צוציהונגס-קראַפט פון דער לבנה אויף דער ערד וועט דעמאָלט זיין אַזוי גרויס, אַז אַלע טייכען און ימים וועלען אַרויסגעצויגען ווערען פון זייערע ברעגעס און וועלען פערפלייצען די גאַנצע ערד און אַלץ, וואָס געפינט זיך אויף איהר. די ווירקונג ווידער פון דער ציהונגס-קראַפט פון דער ערד אויף דער לבנה וועט זיין אַזוי גרויס, אַז די לבנה וועט צעריסען ווערען אויף שטיקער; און די שטיקער לבנה וועלען אַרויספאַלען און פערדעקען אַ האַלבע ערד.

דער סוף וועט אפשר קומ'ן דורך אַ קאַטאַסטראָפע

אָבער נאָך איידער די זון וועט אָנהויבען אָפּגעקיהלט צו ווערען, און נאָך איידער די לבנה וועט צערויסען ווערען אויף שטיקער, קאָן פּאַסירען אַז מיט דער זון, אַז מיט דער ערד איינער פון יענע אונפערמיידליכע אומגליקען. וואָס מוזען מיט אַמאָל פּאַסירען.

עס איז דאָ אַ כלל אין דער וויסענשאַפט, אַז יעדע קאַטאַסטראָפע, וואָס איז נאָר מעגליך, מוז אַמאָל פּאַסירען. אויב עס איז נאָר דאָ גענוג צייט. לאָמיר אָננעמען, צום ביישפּיל, אַז אין לאָדז ווערט יעדען טאָג איין מענש פון אַ האַלב מיליאָן איבערגעפאָהרען פון אַנ'אויטאָמאָביל איז, ווען יעדער איינוואוינער פון ניו יאָרק לעבט אַ דאַלבען מיליאָן טעג, וואָלט יעדער איינער פון זיי איבערגעפאָהרען געוואָרען, בעמעט איבערגעפאָהרען ווערען פון אַנ'אויטאָמאָביל איז נישט מעהר ווי אַנ'אומגליק, אָדער לאָמיר נעמען אַזאַ זעלטענע פּאַסירונג ווי, אַז אַ מענש זאָל געטראָפען ווערען פון אַ בליץ, איז מען זיכער, אַז ווען דאָס מענשליכע לעבען זאָל געדויערען מיליאָנען יאָהרען, וועט יעדער מענש אין דער וועלט סוף כל סוף געטראָפען געוואָרען פון אַ בליץ.

אָט אַזאַ אונפערמיידליכער פאַרפאַל ערוואַרט אונזער ערד. אויב פון אַנדער זאַך וועט מוט איהר דערהער נישט פּאַסירען, וועט זי מוזען צעשעטערט ווערען אויף אַזאַ אופן, ווי זי איז געבוירען געוואָרען. אַמאָל זענען די ערד, די אַנדערע פּלאַנעטען געווען אַ טייל פון דער זון און דווקא אַזוי אין די הימלען איז די זון דערבען צוזאַמען צוגעקומען נאָהענט צו גרעסערען שטערען (די זון איז אויך אַ שטערען). דער גרעסטער שטערען האָט מיט'ן כח פון זיין צוציהונגס-קראַפט אָפּגעריסען שטיקער פון דער זון, זיי פערשלעפּערט אויף מיליאָנען מייל. אָט די דאָזיגע שטיקער זענען אויך די ערד און די פּלאַנעטען.

אָט דער דאָזיגער צופאַל מוז ווידערהאָלען, כאָטש די זון און די ערד זענען גאַנץ קליינע שטערן זייער אַלטקייט קאָן פערגלייכען ווערען צו דער וויטקייט פון קערנדלעך זאַמד, וואָס זענען אָפּגעשטעלט איינע פון אַנדערע אויף טויזענדער מיילען. אין משך פון מיליאָנען, מיליאָנען יאָהרען מוז זיך די זון נאָכאַמאָל בעגעגענען מיט אַנ'אַנדער שטערן. פון מין בעגעגעניש קאָן נישט נאָר די ערד צעשמעטערט ווערען, נאָר דער גאַנצער זונען סיסטעם קאָן צעריסען ווערען אויף מיליאָנען שטיקער.

אָבער דאָס וואָס וועט פּאַסירען מיט דער ערד, מוז פּאַסירען מיט כל ישראל, מוז פּאַסירען מיט כל דאָל, דער זעלבער צופאַל, וואָס טרעפען מיט דער זון, מוז אויך טרעפען יעדען אַנדערן שטערן. קיין איינציג קאָן, האָט עס, נישט זיין אַז פאַר די שטערען און הימעל. יעדער מוז סוף כל סוף בעגעגענען איהר מיליאָנען צופאַל.

—0§0—

פֿונאַנדערגעלאָזט די פּאַביאַניצער קהלה
און אַרײַנגעזעצט דאָרט אַ קאָמיסאַר, אַנ'אגודה'ניק

פּאַביאַניץ. (טעלעפֿאָניש פֿון אונ[זער] קאָרעספּאָנדענט) דעם 16. יאַנואַר [illegible] האָט די פּאַביאַניצער קהלה-פֿערוואַלטונג איבערגעגעבן דעם סטאַראָס[טע] [illegible] און לאָזט דעם בודזשעט פֿאַר'ן [illegible] 1931 צו בעשטעטיגן. געגן דעם [illegible]-בודזשעט איז אָבער פֿון אַ געוו[illegible] סען צד אָנגעקומען אין דער סטאַראָסטווע אַן אָנקלאָגע, כאשר, דער בודזשעט שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט, ד. ה., אַז דער בודזשעט, ווי ער איז אויסגעראַכנט געוואָרן אין קהלה-לאָקאַל, האָט גאָר אַנדערע פּאָזיציעס, ווי דער, וואָס איז איבערגעשיקט געוואָרן צו דער מאַכט. די דאָזיגע אָנקלאָגע האָט געווירקט.

נעכטן איז קיין פּאַביאַניץ אָנגעקומען אַ פֿאָרשטעהער פֿון לאָסקער סטאַראָסטע און צווישן פֿאָרמענדיג אַן עקסטרא [?] ווייזונג פֿון דער פּאַביאַניצער קהלה-פֿערוואַלטונג, האָט ער ערקלערט אָפֿיציעל, אַז די קהלה-פֿערוואַלטונג ווערט אָפּגעשטעלט און אויף איהר שטעלע ווערט נאָמינירט אַ קאָמיסאַר.

אַלס קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרן דער היגער אגודה'ניק, ר' אשר שטערן.

חען דער געוו. פּרעזעס פֿון דער קהלה-פֿערוואַלטונג, ה' רויכמאַן (אַ ציוניסט) האָט געפֿרעגט דעם ה' שטערן, צי ער נעהמט אָן די נאָמינאַציע, האָט יענער געענטפֿערט אויף פּויליש:

— פּוש.מיען אי דזשענקויען. ד. ה. ער נעהמט אָן די נאָמינאַציע און זאָגט דערפֿאַר אַ דאַנק.

אַלעקסאַנדערער בורמיסטש אַנדזשעיאַק
מוז בעצאָהלען דעם לאָדזער מאַגיסטראַט איבער 50,000 זל.
וואָס ער האָט פֿערכאַפּט אַלס דעלעגירטער אין דער עלעקטראָווניע

(§) די צוויל-אָפּטיילונג בײַם לאָדזשער [illegible]-געריכט האָט נעכטן בעטראַכט [illegible] פּראָצעס געגן געוו. לאָדזשער ראַט[illegible] מאַן אַנדזשעיאַק, דעם איצטי[גן] בורמיסטש פֿון אַלעקסאַנדער. ה' [illegible]שעיאַק איז אָנגעקלאָגט געוואָרן [illegible] לאָדזשער מאַגיסטראַט, אַז ער [illegible] נישט איינגעצאָהלט אין דער שטאָ[illegible] טישער קאַסע 50,598 זל., וואָס ער האָט גענומען אין לאָדזשער עלעקטראָווניע, וואוהין ער איז געווען דעלעגירט מצד דער שטאָטישער מעהרהייט.

אַנדזשעיאַק איז דערפֿאַר אויסגעשלאָסען געוואָרן פֿון פּ.פּ.ס. ער איז דאַן אַריבער צו די „פֿראַקעס" און געוואָרן בורמיסטש אין אַלעקסאַנדער.

אַדוו. שטראָמינגער האָט אינ'ם נאָמען פֿון מאַגיסטראַט געפֿאָדערט אינצומאַהנען אויף אַ צוואַנגס-אופֿן די 50.598 זל. בײַ בײַ אַנדזשעיאַק'ן און בײַ בײַ דער עלעקטראָווניע.

דער בעפֿולמעכטיגטער פֿון דער עלעקטראָווניע האָט געבעטען, מ'זאָל אָפּוואַרפֿען די תביעה. די פּיטע איז בערוקזיכטיגט געוואָרען, אָבער ה' אַנדזשעיאַק איז פֿער'משפּט געוואָרען צו בעצאָהלען דעם לאָדזשער מאַגיסטראַט די פֿולע סומע.

אַדמיניסטראַטיווע פֿונקציעס פֿון לאָדזער מאַגיסטראַט
קאָאָרדינירט אין איין אָפּטיילונג

[illegible] אַ פֿעראָרדנונג פֿון מלוכה-פּרעזי[דענ]ט דאַרף, ווי בעקאַנט בײַם לאָדזשער [מ]אַגיסטראַט קאָאָרדינירט ווערען די טעטיגקייט פֿון מעלדונגס-ביוראָ, פֿון מי[illegible]עריש ביוראָ, פֿון צוויל-שטאַנד [illegible] און פֿון ביוראָ פֿאַר די בעפֿעלקערונגס-ביכער. די אַלע אַמטען וועלען [illegible]רנאַנדערגענומען ווערען אונטער איין אַדמיניסטראַטיווען אַמט.

צו דער נייער אַדמיניסטראַטיווער אָפּטיילונג בײַם מאַגיסטראַט, וואָס וועט אייננעמען געשאַפֿען ווערען, וועט אויך בעלאַנגען די פֿונקציע פֿון פֿיהרען אַן עווידענץ פֿון קינדער אין שול-עלטער, ערלעדיגען אַלערליי מיליטערישע פֿאַר[illegible] מאַל ענינים א.א.וו.

ער האָט געוואָלט פֿיהרען אַ שענער לעבען...
דעפֿראַודאַציעס, חרטה, תּפיסה

(§) סוף 1927 האָט רישאַרד קאַגענ[illegible]ערג, דער דירעקטאָר פֿון דער פֿירמע „[illegible]רושע און ענדע" אין פּאַביאַניץ, [illegible] פֿיהרענדיג אַ קאָנטראָלע פֿון אויס[illegible]צאָהלונגס-ביוראָ, פֿעסטגעשטעלט אַ [illegible]פּינקטליכקייטען. ס'האָט זיך אַרויסגע[illegible]וויזען, אַז דער ביוראַליסט ווילהעלם [illegible]טלוב גייער, וועלכער האָט אין דער [illegible] דאָזיגער פֿירמע געאַרבעט 42 יאָהר, איז [illegible]גאַנגען סיסטעמאַטישע מיסברויכען. [illegible] האָט גענומען געלד פֿון דער קאַסע [illegible] אויף אויסצאָהלונגען, דערנאָך האָט [illegible] אויסגעשטראָכען די פֿריהער-געגעבענע סומען און אַרײַנגעשריבען די אמת'ע סכומים. אויף אַזאַ אופֿן האָט גייער אַראָבגעלאָזט צו זיך אין קעשענע 13,195 זל.

אַז גייער איז צוגעקוועטשט געוואָרען צו דער וואַנד האָט ער מיט געוויין זיך מודה געווען אין די מיסברויכען, ווײַל ער האָט געוואָלט מאַכען אַ „שענער לעבען". ער האָט אָבער צוגעזאָגט דאָס צוגענומענע געלד [illegible] צוריקצוגעבען.

ער איז פֿער'משפּט געוואָרען אויף אַ האַלב יאָהר תּפיסה.

שילערינס פֿון וואַרשעווער „אָרט"-שול
מיט אַן אויספֿלוג קיין לאָדז

[illegible] היגע גמנזיע האָט געוויילט אין לאָדז [illegible] גרופּע 42 שילערינס פֿון וואַרשעווער [illegible]ינדעל-פֿאַך-שול בײַ דער געזעלשאַפֿט „אָרט".

[illegible] זיי האָבען דאָ בעזוכט די פֿאַבריקען „[illegible]ווידזעווער", „אַמטינגאַן", „מילער און [illegible]ינדעל" א.א.

[illegible] שבת אָוונט איז איינגעאָרדנעט געוואָרען לכבוד די געסט אַ חבר'יש גלעזעל טיי אין לאָקאַל פֿון היגען „אָרט". אין נאָמען פֿון די שילערינס האָט דער אָנפֿיהרער פֿון אויספֿלוג ה' אַבּראַמאָוויטש בעגריסט דער „אָרט"-פֿערוואַלטונג און בעזונדערס דעם ה' פֿרידריך פֿאַר דער גאַסטפֿריינדליכקייט.

שלאָנסקי-אָוונט
אין „מרכז עברי"

זונטאַג האָט דער „מרכז עברי" איינגעאָרדנעט אַ פֿײַערליכען שלאָנסקי-אָוונט. געעפֿענט דעם אָוונט האָט ד"ר ירמיהו פֿרענקעל מיט אַ רעפֿעראַט וועגען דער שאַפֿונג פֿון גרויסען ארץ-ישראל'דיגען דיכטער. דער רעפֿערענט אַנאַליזירט גענוי יעדע שאַפֿונג פֿון פּאָעט, כאַראַקטעריזירט די פּאָעמע „דוי" און שטעלט זיך אָפּ אויף די לידער פֿון דער זאַמלונג „בגלגל" און כאַראַקטעריזירט דאָס בוך „באלה הימים".

גרויס ערפֿאָלג האָבען אויך געהאַט די ה"ה שמעון אַלטער און פּ. קלעטשקאָווסקי, די מיטגלידער פֿון דער „לאָדזשער העברעאישער דראַמאַטישער סטודיע", וועלכע האָבען דעקלאַמירט די פּאָפּולערסטע שלאָנסקי'ס ווערק („הרכבת", „לך לך", „באלה הימים", „התגלות", „מול הישימון" און אַנדערע).

זאַכען, איבערגעלאָזט אין'ם טראַמוויי

(§) צושטרייטע פּאַסאַזשירען האָבען אין יאַנואַר ד.י. איבערגעלאָזט אויף די לאָדזשער טראַמוויען: 5 דאַמען-בײַטלען, 1 בינאָקל, 1 מענער-העמד, 3 ביכער, 5 שירעמס, אַ שאַכטעל פֿאַרבען צו לעדער, 1 פּאָר ספּאָרט-שיך, 6 פּאָרטמאָנעטקעס, אַ בלעכענע שאַכטעל מיט נעגל, 5 פּאָר הענדשקעס, 2 פּאָר הויזען, אַ לעדערנע טעקע, אַן אייביגע פּעדער, אַן עמאַלירטע קאַן, 1 לײַלעך, 1 קינדער-רעק, אַ וואַליזע, 2 שטעקענס און אַ ווישטאַנג [?] פֿון יאַקאָב פּושיבילסקי.

פּאַגאַטאָוויע

(§) די פּאַגאַטאָוויע פֿון לאָדזשער קראַנקען-קאַסע איז אין יאָהר 1930 אַרויסגערופֿען געוואָרען אין 28064 דרינגענדע פֿאַלען.

קופּאָן № 192
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פֿונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פֿון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג הײַנט מיטוואָך, ד. 4. פֿעברואַר פֿון 8 אָוונד.

טעאַטער און קונסט

טריומף פֿון חיהלע גראָבער
נאָך איין געזעגענונגס-קאָנצערט אין לאָדז

דער מאָנטאָג'דיגער קאָנצערט פֿון חיה'לע גראָבער איז געווען אַ נייער טריומף פֿאַר דער קינסטלערין. חיה'לע גראָבער איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ גאַנץ נייעם פּראָגראַם, וועלכער איז אויפֿגענומען געוואָרען מיט גרויס בעגייסטערונג דורכ'ן גרויסען פּובליקום, וואָס האָט פֿערפֿילט דעם זאַל פֿון פֿילהאַרמאָניע.

גאַנץ בעזונדערס האָבען אויסגענומען י. ל. פּרץ'ס צוויי איינאַקטערס: „מוסר" און „נאָך קבורה", וועלכע חיה'לע גראָבער האָט אויסגעפֿיהרט מיט קינסטלערישע פֿערשטענדניש, עקספּרעסיע און ערהויבענקייט. אויך די נייע לידער און חסיד'ישע ניגונים האָבען געמוזט ביסירט ווערען.

בעת דעם ערפֿאָלגרייכען קאָנצערט האָט זיך אַ גרויסע פֿרײַנד [?] געווענדעט צו דער קינסטלערין, אַז זי זאָל דאָ אַרויסטרעטען מיט נאָך איין קאָנצערט פֿון נייעם פּראָגראַם, כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען פֿון דער יודישער בעפֿעלקערונג צו זעהען די פּרעכטיגע קינסטלערישע לייסטונגען.

דער לעצטער געזעגענונגס-קאָנצערט וועט פֿאָרקומען מאָנטאָג דעם 9. פֿעברואַר אין „פֿילהאַרמאָניע" צו פּאָפּולערע פּרײַזען.

אַנשטעקענדע קראַנקהייטען

(מ) אין דער פֿערגאַנגענער וואָך זענען פֿערצייכענט געוואָרען אין לאָדז 76 פֿאַלען פֿון אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, מיט אַ וואָך פֿריהער – פֿאַלען. ס'האָבען זיך פֿערקלענערט די פֿאַלען פֿון דיפֿטעריט, בויך-טיפֿוס.

יודיש פֿאָלקס-טעאַטער — זגערזשער 17, טעלעפֿאָן 193-03
אונטער דער לייטונג פֿון א. בעזימאַן

ווילכטיג נייעס! גרויסע סענסאַציע פֿאַר לאָדז ווילכטיג נייעס!
פֿייערליכע ערעפֿנונג פֿון יודישן פֿאָלקס-טעאַטער מיט אַנ'ערשטקלאַסיגען געקליבענעם אַנסאַמבל מיט'ן אָנטייל פֿון דער ניי-אַנגאַזשירטער סובּרעטין **רעגינאַ בוימאַן**, בעוואוסטער אַרטיסט **מ. דראַגנאָוו**, בעקאַנטער אַרטיסט **ה. באַלבירסקי**

פֿרייטאַג, ד. 6-טען שבת, ד. 7-טען זונטאַג, ד. 8-טען פֿעברואַר 9 אָוונד
פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז פּרעמיערע!
לעצטער שלאַגער פֿון אַמעריק. טעאַטערס
די גאַסען-קינדער
אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פֿון סיגאַל.

שבת, דעם 7-טען 4 נאָכמיטאַג, מאָנטאַג, דעם 9-טען 9 אָוונד
צו פּאָפּולערע פּרייזען – צום ערשטען מאָל אין פֿאָלקס-טעאַטער
בראַדיאַגא מיט געזאַנג און טענץ פֿון י. זילבערט

דינסטאַג, דעם 10-טען 9 אָוונד פּרעמיערע!
די גלאָקען פֿון סיביר

אָוונד-פּרייזען פֿון 1 ביז 3 זל. — פּאָפּולערע פּרייזען פֿון 80 ביז 2.50
ערעפֿנען די פֿייערליכע פֿאָרשטעלונג פֿון פֿאָלקס-טעאַטער וועט רעד. **לאַזאַר פֿוקס**

ס'נעמט אָנטייל פֿרויען לויט א.ב.: בעזמאַן, בוימאַן, פֿאָדערמאַן, ראָזענצווייג. מענער: באַלבירסקי, גוטמאַן, גאָלדבערג, דראַגנאָוו, טופּמאַן, נייהויז, פּאָלאַנסקי, פֿאַסטעל לעווקאָוויטש. טעכנישער לייטער: ק. גוטמאַן, סופֿלער: וו. נייהויז, אַדמיניסטראַטאָר: נ. גאָלדשטיין, ליכט-עפֿעקטען: י. שולמאַן, אַרטיסטישער מאַלער: ביאַלעצקי, דעקאָראַטאָר: ה. ליטוואַק.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון פֿאָלקס-טעאַטער.

מעמאָריאַל געגן די לוין-רעדוקציעס

(§) די כאַרעקטשע [?] פֿאַבריקאַנטען האָבען נעכטען אויף אַ פֿערזאַמלונג בעשלאָסען אַרויסצושיקען אַ מעמאָריאַל צו דער רעגירונג צו אונטערוועגען [?] געגן אונטערנעהמונגען סיסטעם צו רעדוצירען די לוינען אין דער לאָדזשער אינדוסטריע. אַז דאָס וועט נישט האָבען קיין פּעולה, וועלען די [illegible] בעשליסען צוצושטעהן צו די שוין שטרייקענדע.

רעדוקציע פֿון פּאָסט-בעאַמטע

די פּאָסט-דירעקציע אין לאָדז פֿיהרט איצט דורך אַ בעדייטענדע רעדוקציע פֿון פּערסאָנאַל. ס'ווערען בעזײַטיגט 60 בעאַמטע, בעזונדערס פֿון צווישען די קלענערע פּאָסט-בעאַמטע.

שווייצאַרישע בוי-אינדוסטריעלער אין לאָדז

(ב) קומענדיגען שבת קומען קיין לאָדז די שווייצאַרישע בוי-אונטערנעהמער, וואָס ווײַלען איצט אין וואַרשאַ. די שווייצאַריער ווילען אין פּוילען בויען שאָסעען, קאַנאַליזאַציע א. א. וו.

50 | יובילעאום-קאָמיטעט לכבוד שלום אש אין לאָדז | 50
זאַל „פֿילהאַרמאָניע" נאַרוטאָ-ווילטשאַ 20
זונטאַג, דעם 8-טען פֿעברואַר 1931 8.30 אַ זייגער אָוונד קומט פֿאָר
אַ גראַנדיעזע **יובילעאום-פֿייערונג**
לכבוד דעם גרויסען און בעליבטען דיכטער
שלום אש
מיט דער בעטייליגונג פֿון חשוב'ן יובילאַר
פּראָגראַם:

I
1) איינלייטונג — רעד. י. אונגער
2) רעדע וועגן שלום אש — דר. ז. על[?]ענבערג
3) בעגריסונגען
4) שלום אש דער קינסטלער — רעפֿעראַט יצחק קאַצענעלסאָן
5) רעדע פֿון יובילאַר

II
1) שלום אש הימן, טעקסט י. ראַבאָן, מוזיק – קאָמפּ. הענעך קאָן
2) קלאַסישע ווערק און פֿאָלקס-לידער — כאָר אונטער דער לייטונג פֿון פּראָפֿ. י. פֿייוושיס
3) סאָלאָ געזאַנג — פּרל. ס. קאַרפּיוניאַק
4) רעציטאַציעס פֿון שלום אש'ס ווערק — דער ייבילאַר און י. מאָשקאָוויץ

בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע.

די איבערלעבענישען פֿון אַ לאָדזער דעטעקטיוו
(געשריבען ספּעציעל פֿאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט")
פֿון בערנאַרד הילער

(פֿינפֿטע פֿאָרזעצונג)

[illegible] וועזער איז אָפּגעגאַנגען אַ פּאָר טריט, [illegible] האָט ער זיך בעהאַלטען אין אַ מויער, [illegible] ווײַטער ס'האָט געקאָנט זײַן אַ רגע, [illegible] וואו עס האָבען זיך געקרייצט דרײַ גאַסען [illegible] האָט ער בעשלאָסען צו אָפּוואַרטען [illegible] זיך צוקוקען. ריכטיג האָט אויך גע[illegible] דאָס וועלכע. ער איז אָבער געשטאַ[illegible] דערוואַרטעט אויף אַ הונדערט שריט [illegible] פֿון דעם טויער, און וועלכען זײַן געהילף [illegible] פֿלעק האָט זיך געפֿינען.

[illegible] עס איז אַוועק אַ שעה צײַט און פֿלעק האָט קיין בעזונדערעס נישט געזעהן. פּלוצלונג האָט ער אין דעם עלעקטרישען [illegible] וואָס איז געפֿאַלען פֿון דעם לאַמ[illegible]טערן אויף דער גאַס, בעמערקט, ווי פֿון [illegible] טויער, וואָס האָט זיך געפֿונען געגען[illegible] איבער איהם, אויף דער אַנדערער זײַט [illegible]טואַר, איז אַרויסגעגאַנגען אַ מיידע[illegible]. זי האָט זיך עטליכע מאָל אומגע[illegible] אויף אַלע זײַטען און איז בעגאַנגען ווײַטער.

פֿלעק, נישט קלערענדיג קיין סעקונדע, האָט זיך געלאָזט נאָכגעהן איהר. אויפֿ'ן וועג האָט ער געוואָרפֿען שטיקלעך קרייד אין זיי צוזאַמען מיט'ן פֿוס, כדי ריכטיגער זאָל האָבען זײַנע שפּורען. גלײַכצײַטיג האָט ער זיך בעמיהט, דאָס מיידעלע זאָל איהם נישט בעמערקען.

אַזוי איז ער אָנגעקומען צו אַ געסעל, וואָס רופֿט זיך די פֿווגע [?]. דאָס דאָזיגע געסעל איז איהם געווען בעקאַנט אַלס נעסט פֿון גנבים און פֿערברעכער.

אינ'ם געסעל געפֿינען זיך פֿיל פּלעצער, פּלויטען און אָפּגעלאָזענע, האַלב-חרוב'ע הײַזער.

דאָס מיידעל איז צוגעקומען צו איין הויז, וואָס איז געווען כמעט ווי איינגעלײַנט אין איינגעזונקען אין דער ערד. בײַ אַ מאָל פֿענסטער זענען געווען פֿערמאַכט די לאָדענס. דאָס מיידעל איז אַרײַן אינעווייניג. בעת זי האָט געעפֿענט די טיר האָט זיך געשפּרייט אַ ריח פֿון זייף און עס האָט אַרויסגעזעצט אַ פּאַרע. דערפֿון האָט מען געקאָנט פֿערשטעהן, אַז דאָ וואוינט אַ וועשין.

פֿלעק איז אַרײַן אין הויף און זיך בעהאַלטען נעבען אַ פֿענסטער, וואָס איז געווען אָפֿען. פּלוצלונג האָט ער דערהערט אַ הויך געשריי:

— וואו האָסטו זיך אַרומגעשלעפּט אַזוי לאַנג? געה צום טאַטען. דו וועסט שוין כאַפּען פֿון איהם אַ פּאָרציע שמיץ!

— מאַמע! געהיים-אַגענטען זענען מיר נאָכגעגאַנגען. איך האָב מיך קוים געקאָנט בעהאַלטען פֿאַר די צוויי שפּיאָנען.

— און געלד האָסטו געבראַכט?

— זיי האָבען מיר געגעבען אַ בריף.

עס האָט זיך דערהערט אַ געשריי פֿון צופֿרידענהייט. מ'האָט אויפֿגעריסען דעם קאָנווערט און עס האָט אָפּגעקלונגען אַ קללה.

— צום טײַוועל! דאָ געפֿינט זיך בלויז זיבען הונדערט דאָלאַר. גיב דעם בריף דעם טאַטען. בענקאַרט דו, וועסט נאָך הײַנט קריגען דײַן פּאָרציע שמיץ!

פֿלעק האָט זיך אַ ריס געטאָן פֿון אָרט, ווי אַ טיגער און אין איינציגע סעקונדע האָט ער זיך שוין געפֿונען אויף דער שוועל פֿון צימער, וואָס איז פֿול געווען מיט דאַמף און ריח פֿון זייף.

— שטעהט בלײַבען אויפֿ'ן אָרט! — האָט ער אַ געשריי געטאָן. — זאָל זיך נאָר עמיצער רירען, וועל איך איהם אַוועקלייגען אַ טויטען. איהר זענט אַרעסטירט!

פֿינפֿטער קאַפּיטעל
אין אַ קעהלער

מיט איין בליק האָט פֿלעק אַרומגענומען דאָס גאַנצע צימער. עס איז געווען אַ ניעדריג גרויס צימער, בעשטעלט מיט בעליעס און מיט שעפֿלעך וואַסער, אָדער נאַסע וועש. אויף דער קיך, וואו עס האָט זיך געברענט אַ פֿייער, זענען געשטאַנען עטליכע קעסלען.

די פֿרוי, וואָס האָט געשריגען אויפֿ'ן מיידעלע, איז געשטאַנען בײַ אַ באַליע. דאָס איז געווען זעהר אַ גראָב בעשעפֿעניש.

דערזעהענדיג פֿלעק'ן איז זי פּשוט פֿערגליווערט געוואָרען פֿון איבעראַשונג, אָבער אין אַ ווײַלע אַרום האָט זי צוריקגעוואונען דאָס גלײַכגעוויכט און מיט אַ שרעקליכען צאָרן האָט זי דעם מיידעלע דערלאַנגט אַזאַ זעץ אין פּנים, אַז דאָס מיידעלע האָט זיך בעגאָסען מיט בלוט.

— דו בענקאַרט, דו האָסט מיר געברענגט צו שלעפּען אַן אַגענט!

פֿלעק האָט אויפֿגעהויבען דעם רעוואָלווער.

— אויב איהר וועט זיך דערוועגען אָנצוריהרען דאָס קינד, וועל איך אײַך דערשיסען ווי אַ הונד! — האָט ער אויסגעשריגען.

ער איז צוגעגאַנגען צו איהר און אַרויסגענומען פֿון דער טאַש קײַטלעך אָנצוטאָן אויף די הענד.

— ציהט אויס די הענד! — האָט פֿלעק אַ געשריי געטאָן.

דאָס פּנים פֿון דער גראָבער פֿרוי איז געוואָרען איבערגעגאָסען מיט בלוט פֿון צאָרן און זי האָט אויסגעשטרעקט די הענד. עס האָט זיך דערהערט אַ קנאַק און די קײַטלעך האָבען זיך פֿערשלאָסען אויף איהר.

— אַזוי — האָט פֿלעק געזאָגט — און איצט זײַט מוחל און פֿיהרט מיך גלײַך צו אײַער מאַן. וואו געפֿינט ער זיך איצט?

— דאָרט! — האָט די וועשין אָנגעוויזען אין אַ ווינקעל פֿון דער שטוב, וואו עס האָט זיך געפֿונען אַ טיר צו אַן אַנדער שטיבעל.

— מאַרש, געהט ווײַטער! — האָט דער יונגער דעטעקטיוו אַ קאָמאַנדע געטאָן. — ווער עס וועט אַנטלויפֿען, בעקומט גלײַך אַ קויל אין קאָפּ אַרײַן.

דאָס מיידעלע איז נאָכגעגאַנגען און געעפֿענט אַ טיר. די וועשין — הינטער איהר און פֿלעק — דער לעצטער. ער האָט גערעכענט, אַז די טיר פֿיהרט צו אַ פֿינסטערען קאָרידאָר.

די וועשין מיט'ן מיידעלע האָבען זיך געפֿונען כמעט אין אַנדערען צימער. פֿלעק האָט אַרויפֿגעשטעלט דעם פֿוס אויף דער שוועל, אָבער פּלוצלונג האָט ער דערפֿיהלט, אַז ער פֿערלירט זיך, אַז ער פֿאַלט.

ער האָט געוואָלט מיט אַ שפּרונג פֿון אָרט, אָבער עס איז שוין געווען שפּעט. ער האָט געפֿיהלט, אַז ער איז אַרײַנגעפֿאַלען אין עפּעס אַ גרוב.

(דאָס ווײַטערע קומט).

פערשאַלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(143 פאָרטזעצונג)

— און ווער איז געווען דער ערמאָרדעטער ? איהר האָט גערעדט וועגען אייער חתן. איהר רופט איהם אָן אַל-פרעד.

— יא, איך קען איהם מיט'ן נאָמען אַלפרעד מילער. אָבער ער איז אין דער ווירקליכקייט געווען אַ זוהן פון באַנקיר ראָזען.

— אך, וואָס איהר זאָגט ! און ער איז געווען אייער חתן ? ליב קינד, איך האָב מורא, איהר האָט מיר נאָך אַלץ נישט געזאָגט. דער יונגער הער ראָזען איז געווען אַלס בחור פון דער גאָלדענער יוגענד. האָט ער זיך צו אייך דער-נעהנטערט מיט דער כוונה אייך צו פערפיהרען און אייער פאָטער איז דאָס דערגאַנגען און ער האָט — — —

— אַ, ניין, ניין, גלויבט עס נישט. אַלפרעד איז אומ-געקומען אזוי ווי מיין פאָטער האָט עס געשילדערט. איך האָב אייך אָבער עפּעס פערפעהלט צו זאָגען. די שוועסטער פון פערשטאָרבענעם, די איידעלע אדעלהייד ראָזען, איז גע-וועזן ביי מיר און האָט אַפגערעדט מיך צו נעמען צו איהר, אָבער ביינאַכט האט מען מיך אַוועקגעפיהרט פון דער היים, יאָ, דער מענש, וואָס האָט מיר געמאַכט דעם שרעקליכען פאַרשלאָג, האָט זיך בענוצט מיט דער וויזיט-קאַרטע פון דער פריילין אדעלהייד ראָזען און מיר געזאָגט, אז ער קומט אין נאָמען פון פריילין ראָזען. ער האָט מיך אויך געוואָלט ברענגען אין איהר הויז. נאַטירליך איז עס געווען ליגענד. יעצט דאנק איך גאָט, וואָס ער האָט אַרויסגעוויזען, וואָס ער מיינט מיט מיר. יעצט ווייס איך, צו וואָס איך געפין זיך דאָ. איהר וועט מיר העלפען. נישט אמת? ווען איהר וואָלט געוואָלט אזוי גוט זיין און איבערגעבען דער פריילין ראָזען אָט דעם צעטעל און איהר איבערגעבען, ווי מיר געהט, דאן וואָלט דער לומפּ אפשר דעמאַסקירט געוואָרען.

— המ. ווילט איהר מיר געטרויען דעם צעטעל ? — האָט פרוי שולץ געפרעגט.

— יאָ, איך בעט אייך, נעמט עס ! — האָט בעלאַ גע-זאָגט און האָט פרוי שולץ דערלאַנגט אַ צעטעלע, אויף וועל-כען זי האָט נאָך פריהער געהאַט אויפגעשריבען אַ פּאָר ווערטער. — איהר וועט געהן צו פריילין ראָזען און איהר איבערגעבען וועגען מיין לאַגע. נישט אמת ?

— יאָ, געוויס וועל איך טון די דאָזיגע טובה, — האָט פרוי שולץ שטיל געענטפערט און עפּעס אַ קלער געטון. אין אַ ווײַלע אַרום האָט זי זיך אָפּגערופען :

— איך בין פון אייער געשיכטע זעהר גערירט. אייער גורל אינטערעסירט מיך שטאַרק. איך וועל נאָכקלערן, ווי אזוי איך זאָל אייך העלפען.

— איהר וועט מיר אַרויסווייזען די גרעסטע הילף, וואָס קאָן נאָר געבען, ווען איהר וועט יעצט געהן אין דער וואוינונג פון פריילין ראָזען. באַלד ווי פריילין ראָזען וועט געוואהר ווערען, אז איך געפין זיך דאָ, וועט זי קומען און מיך אַרויסנעמען פון דאַנען. איך בין זיכער דערין.

— דאָס קען נישט זיין, ליבע פריילין, — האָט איהר פרוי שולץ פּלוצלינג אונטערגעבראָכען.

— פאַרוואָס קען נישט זיין ? — האָט בעלאַ אויפגע-הויבען איהרע שענע און ליידענדע אויגען.

— איך וועל אייך זאָגען פאַרוואָס, ליבע פריילין : איך מוז אַביסעל נעמען אין אַכט מיין אייגענע פערזאָן.

— איהר וועט טון אַ גוטע זאַך, ווען איהר וועט מיך, אַן'אונשולדיג מעדעל, אַרויסראַטעווען פון אַ גרויסע געפאַהר און יענעם פערשוין, וואָס האָט פערברעכערישע כוונות בנוגע מיר, וועט איהר דעמאַסקירען.

— עס וועט שוין גוט זיין, מיין ליב קינד. איהר דאַרפט נישט וואָס מורא צו האָבען. איך זאָג אייך צו צו פערטײ-דיגען אייך, אויב דער יונגער הער וועט אייך וועלען שלעכטס טון. דערווייל בעט איך אייך, איהר זאָלט נאָך האָבען אַבי-סעל געדולד, איך מוז מיך נאָך בעראַטען מיט זיך אַליין און אַלץ איבערלעגען, אָבער איצט מוז איך אַוועקגעהן, אין אַ פּאָר שעה אַרום וועל איך ווידער קומען.

פרוי שולץ האָט זיך אויפגעהויבען פון אָרט.

— נאָך, ניין, בלייבט, איך בעט אייך, געהט נישט אוועק פון מיר ! זאָגט מיר צו, אַז איהר וועט מיך בעפרייען.

— איך האָב דאָך שוין אייך צוגעזאָגט.

— נעמט מיך אַרויס פון דאַנען. איך קען דאָ מעהר נישט בלייבען.

— דאָס קען איך דערווייל נישט טון. איהר מוזט ווע-ניגסטענס היינט נאָך דאָ זיין. זייט זיכער, ליב קינד, דער יונגער הער וועט אייך מעהר נישט בעלעסטיגען. איך וועל מיט איהם שאַרף אַ רעד טון.

— אָבער איהר וועט נאָך היינט געהן צו אדעלהייד ראָזען ? — האָט בעלאַ זיך געבעטען. — אויב איהר וועט געהן צו איהר, וועל איך אין אַ שעה אַרום געראַטעוועט ווערען. גלויבט מיר, גאָט וועט אייך בעלוינען פאַר דעם, וואָס איהר וועט פאַר מיר, אַן'אָרעם און אונשולדיג מעדעל, טון !

ביי די דאָזיגע ווערטער איז בעלאַ אַ מאָל געטון אויף די קניה און מיט געבעט אויסגעשטרעקט די הענד צו איהר. פרוי שולץ איז געוואָרען אַ ביסעל גערירט, אָבער זי איז געבליבען שטעהן קאַלט און שטאַר און האָט זיך נישט גע-קענט ריהרען פון אָרט.

— האָט מיטלייד, ליבע פרוי ! איהר וועט רחמנות האָ-בען אויף מיר !

פרוי שולץ האָט אַ ציטער געטון און איהר געזיכט האָט בעדעקט אַ לייכטע רויטקייט.

בעלאַ האָט עס אָבער נישט בעמערקט.

— יאָ ... יאָ ... — האָט פרוי שולץ געמורמעלט. — איך וועל אייך בעפרייען ...

(פאָרטזעצונג קומט).

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

FORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מאַנער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליום מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָנישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישע היילקאַבינעט-קאָסמעטיק

טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָוונט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

באַזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

ווייזיט 3 זלאָטעס

געלעגטע פיס

PEDICURE

S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka m. 10., tel. 170-37

נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 אָן. — געוועזענער אַסיסטענט ביי מיסטער עמאַלען (היהנער-אויג-אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). — ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הונערל אויגען און האָרנהויט, ווי אַריינגעוואַקסענע נעגל, אָהן שמערצען.

413ז

שוין ערשינען דער יאַנואַר-נומער

פון דער לאָדזער צייטשריפט פאַר ווירטשאַפט-ליכע, געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע פראַגען

„אילוסטרירטער פּוילישער מאַנטשעסטער“

אונטער דער רעדאַקציע פון אלי באַרוכין

מיט אַרטיקלען פון: ד"ר יוליוש באָרנעט, ד"ר ש. שעפס, אינזש. קאַראָל בייער, אָסקאַר בער-מאַן, נ. שפעט, ד"ר ז. עלענבערג, ד"ר אַרנאָלד פרידמאַן, מאַגיסטער יוזעף ליטווין, סטאַראָסטע אַלעקסי רזשעווסקי, איליאַ ערענבורג, אלי באַרוכין א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט.

פרייז 75 גראָשען.

צו בעקומען ביי אַלע צייטונגס-פערקויפער.

האַנדעלס-פּאַמפּלעט 1931

ערל עדיגט דאַס ביוראָ „אַרגוס“

זאַכאַדניאַ 36, טעל. 108-47

Dr. A. Mazur

וסכאָדניאַ 67, — טעל. 166-01

נעמט אָן פון 4 — 6 און 1.30 — 10 אָוונד

פּוילישע שפּראַך

ווערט געלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט

וסכאָדניאַ 29, וו. 3.

WYKWALIFIKOWANA

HAFCIARKA

do kolorowej bielizny ręcznej poszukiwana. Zawadzka 27 Blajwajs

אכטונג

צייטונגס-פערקויפער !

יעדען מאָנטאָג פון 6—7 אין אָוונט דיזשורירט די פערוואַלטונג.

יעדער מי'עולה'טער מיטגליד קאָן זיך מעלדען אין די אויבען-אָנגעוויזענע שעה'ן.

די פערוואַלטונג.

קינא

ZACHĘTA

זגיערזשער-גאַס 26.

היינט און ווייטערדיגע טעג!

די סטודענטין פון כעמיע העלענאַ "W"... — א. נ.

„דער זיסער נצחון“

שטימונגס עראָטישע דראַמאַ אויפ'ן פאָן פון אַ קאַמף פון אַ געבילדעטע פרוי, מיט די געגנער פון גורל

די הויפט-ראָלען:

Olga Czechowa, Igo Sym

אויסגעצייכנט. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי

אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכ-מיטאָג. — שבת, זונטאָג, און הגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

פרייזען ערמעסיגט. דער זאַל איז גוט געהייצט.

„וו. י. ז. א.“

היינט מיטוואָך, 9 אָוונד אין לאָקאַל פון יוד. פרויען-פער-באַנד „וויזא“, שענקעוויטשאַ 26 קומט פאָר אַ טראַדיציאָנעלער אָוונד

חמשה עשר בשבט

אַ פאָרטראַג וועט האַלטען ה' לימאַן

רעציטאַציעס .... געזאַנג .... טענץ

אַריינגאַנג פאַר מיטגלידערינס 50 גר. פאַר אַריינגעפירטע געסט 1 זל.

האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ

פּוילישע, דייטשע, פראַנצויזישע, ענגלישע

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס“

זאַכאַדניאַ 36

טעלעפאָן 108-47

די שענסטע פאָטאָגראַפישע אויפנאַמען

און סאָלידע אויספיהרונג איז נאָר אין דעם ערשטקל. קונסט - פאָטאָגראַפישע אַטעליער

„PARISIEN“

אינהאַבער: ה. סראָקאַ, לאָדז, פראַנציסקאַנער № 30

עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אַרבייטען, וואָס אַנבעלאַנגט צו פאָטאָגראַפיע, צ. ב. רעפּראָדוקציעס פון מאָלער - בילדער, מאַשינען-פּלענער, אַרכיטעקטור, פאַבריקס-לאָקאַלען, אינערן און אויסערן-אויפנאַמען, פעראיינס-בילדער, גרופען, בעלער, באַנקעטען, אַרטיסטישע קרייזען, אַמאַטאָרען-פאָרשטעלונגען א. אַז. וו. אַלע אויפנאַמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פּערזענליך. ספּעציאַליטעט פון פאָרטרעטען, ווי אויך אַ גרויסער אויסוואַהל פון פערשידענע ראַהמען, צו זעהר ביליגע פרייזען.

צופאָהר מיט די טראַמווייען 1, 6, 14.

מיט אַכטונג

Zakład Fotograficzny

„PARISIEN“

wł. H. SROKA

Łódź, Franciszkańska 30

SOK CZOSNKOWY

żadne lekarstwo!

To żaden środek tajemniczy!

Niesfałszowany produkt natury, oddawna ceniony jako środek dietetyczny. Zapobiega zwapnieniu żył, obniża wysokie ciśnienie krwi i usuwa zaburzenia przemiany materji. Sok czosnkowy Dr. Casparego sprzyja trawieniu, wydziela z organizmu szkodliwe substancje trujące i działa odświeżająco i wzmacniająco na cały organizm.

1 butelka 7 zł. 3 butelki 18 zł.

Dr. Caspary i S-ka, Gdańsk, oddz. 171.

אַ מעבלירטע וואוינונג

פון אַ שטוב מיט אַ קוך, עווענטועל די בלויזע וואוינונג פון זאָפאָרט איבערצוגעבען.

מ. נייער, זאַכאָדניאַ 11.

אַ יונגערמאַן

צו גייסטיגע אָדער פיזישע אַרבייט זוכט בע-שעפטיגונג פאַר אַ קליינעם געהאַלט. צו ער-פאַהרען פּאָמאָרסקאַ 54a ביי פּייערמאַן.

צו וואָס ליידען שמערצען פון אַדערצים־עס, אַז אין 2 טעג קענט איהר זיי בעזייטיגען נוצענדיג פּלסטער „ראַדיקאַל“ פרייז 30 גר. אויך קינסטליכער שניי נוצט אויף פערשידענע פערוויילונגען, ווי בעלער חתונות א.ז.וו. אַ שאַכטעל געניגט אויף 100 סעאַנסען פרייז 30 גר, צו בעקומען ביים צייטונג פער-קויפער, ווינער, פּיעטריקאָווער 10.

Dr. med. St. Praport

Ginekolog Urolog

ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 6—8 אָוונד

גדאַנסקאַ 77a, טעל. 208-95

אין לעטשניצע „סאַניטאַס“, ציגעל-גאַס 29 פון 11 ביז 1 מיטאָג.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסטו נאָר קומען אין ביוראָ

פון ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיציגע פאַרטער, טעל. 124-95

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געזעצליך און ערנסט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַציעס, קלאַוזולעס זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות און אורזשאַנד רעזשימטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה.

מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרנישט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע נישט.

זאַוואַדזקאַ 19 וש. 1, פ'

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנ-געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17

2-טער הויף פאַרטער

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען אין משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַציעס, רעקורסען וועגען שטייער, ווייזען אין קאָמיסאַריאַט-ושאַנדי, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינטערציזיעס, אַקטען, דאַראַווייזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען צו דורכצופיהרען, עיוענ-טועל מיט אַנ'אַדוואָקאַט.

די איינציגע טאָכטער

פון ישׂראל מאַנעלאַ

2-טער הויף פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע“ מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פאַרטער

טעלעפאָן 148-79

פּוילישע שפּראַך

אין וואָרט און שריפט, ליטעראַטור, קאָרעספּאָנדענץ

לערנט אויס גרינדליך אַ ערפאַרענער לעהרער מיט העכערער בילדונג.

אַנדזשעיאַ 7, וו. 8 פון 2—3 און פון 7—9 אָוו.

וויכטיג פאַר די, וואָס געלד איז ביי זיי טייער !

איך קויף מעבעל, דיוואַנעס, שרייב מאַשינען, אַנציגער און פערשידענע געבראַכטע זאַכען. כ'צאַהל די בעסטע פרייזען שענקעוויטשאַ 23 אין מעבעל-געשעפט.

א. ווייצמאַן

בעמ.: ביי מיר איז שטענדיג אויף לאַגער שעהן מאָדערנע מעבעל ביליג.

וויכטיג פאַר דאַמען !

נאָר פאַר 2.50 זל.

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען - היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט דעם אַדרעס :

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פאַרטער.

בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס-פערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל

„TOLA“

דאַמען-סאַקעוועס

פון אַלטע פילץ-היט אָהן אינטערשיד מענער-אָדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע פאַסאָנס סאַקעוועס אין פיינסטער אויס-פיהרונג צו שפּאָט ביליגע פרייזען.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז ... [illegible] אַנאָנסען-פּרייז ... [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Drukarnia H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska [illegible]